



Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Veera Vornanen

Lapsen motorista oppimista edistävän toimintatavan kehittäminen Kannelmäen varhaiskasvatuksessa

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Fysioterapeutti YAMK

Kuntoutuksen tutkinto-ohjelma

Opinnäytetyö

21.11.2019

Tekijä Otsikko	Veera Vornanen Lapsen motorista oppimista edistävän toimintatavan kehittäminen Kannelmäen varhaiskasvatuksessa.
Sivumäärä Aika	57 sivua + 9 liitettä 21.11.2019
Tutkinto	Fysioterapeutti YAMK
Tutkinto-ohjelma	Kuntoutuksen tutkinto-ohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	-
Ohjaajat	Yliopettaja, FT Salla Sipari lehtori, TtM Nea Vänskä
<p>Tämän tutkimuksellisen kehittämistyön tarkoituksena oli kehittää toimintatapaa lapsen motorisen oppimisen edistämiseksi Kannelmäen varhaiskasvatusyksikössä. Tutkimuksellisen kehittämistyönä tuotoksena muodostui kuvaus toimintatavan ydintekijöistä lapsen motorisen oppimisen edistämiseksi varhaiskasvatuksessa.</p> <p>Tutkimuksellinen kehittämistyö toteutettiin käyttäen toimintatutkimuksellista lähestymistapaa. Aineiston keruu eteni kolmessa vaiheessa. Ensimmäisessä vaiheessa varhaiskasvatuksen ammattilaiset havainnoivat havainnointilomakkeiden avulla omaa toimintaansa kahden viikon ajan. Tämä tiedonkeruu vastasi kehittämistehtävään, mitä on ammattilaisten toiminta lapsen motorisen oppimisen edistämiseksi varhaiskasvatuksessa ammattilaisten näkökulmasta. Toisessa vaiheessa varhaiskasvatuksen ammattilaisille järjestettiin ryhmäkeskustelutilaisuus, joka toteutettiin learning cafe-menetelmää hyödyntäen. Ryhmäkeskustelussa kerätty aineisto vastasi kehittämistehtävään mitä on ammattilaisten toiminta tulevaisuudessa motorisen oppimisen edistämiseksi ammattilaisten näkökulmasta. Kolmannessa vaiheessa vanhemmille järjestettiin ryhmämuotoinen teemahaastattelu. Vanhempien ryhmähaastattelussa kerätty aineisto vastasi kehittämistehtävään mitä on varhaiskasvatuksen ja vanhempien yhteistoiminta motorisen oppimisen edistämiseksi vanhempien näkökulmasta. Kaikki aineistot analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä.</p> <p>Toimintatavan ydintekijät ovat ammattitaitoinen henkilökunta, mahdollisuuden tarjoaminen lapselle liikkua runsaasti eri ympäristöissä ja motorisen kehityksen havainnointi. Ydintekijöitä ovat myös tarkoitukseen sopivat liikuntavälineet, vuorovaikutus ammattilaisten ja vanhempien välillä sekä vanhempien ja lasten osallisuuden mahdollistaminen. Vanhempien ja ammattilaisten yhteistoimintaa tukee avoin ja aktiivinen vuorovaikutus, jossa hyödynnetään MOQT-lomaketta. Yhteistoimintaa tukee aktiivinen vuoropuhelu, joka mahdollistaa jatkuvuuden varhaiskasvatuksen ja kodin välille.</p> <p>Tuloksia voidaan hyödyntää varhaiskasvatuksen toiminnan suunnittelussa, kehittämisessä ja arvioinnissa Helsingissä ja koko Suomessa. Vaikka kuvaus on tuotettu lapsen motorisen oppimisen edistämiseksi, vaikuttavat ydintekijöiden kehittäminen myönteisesti varhaiskasvatuksen toimintaan myös laajemmin. Vanhempien ja ammattilaisten yhteistoimintaa tulee tukea ja tehdä motorista oppimista edistävä toiminta näkyväksi. Lapsen onnistumisista iloitetaan ja innostutaan.</p>	
Avainsanat	motorinen oppiminen, varhaiskasvatus, yhteistoiminta, toimintatutkimus

Author Title	Veera Vornanen Developing practices to improve child's motor learning in early childhood education in Kannelmäki.
Number of Pages Date	57 pages + 9 appendices 21 November 2019
Degree	Master of Health care
Degree Programme	Rehabilitation
Specialisation option	-
Instructors	Salla Sipari, Principal Lecturer Nea Vänskä, Lecturer
<p>The purpose of this development project was to develop practices to improve child's motor learning in early childhood education in Kannelmäki. As a result, a description of the core elements of the practices to improve child's motor learning in early childhood education was created.</p> <p>The development project was carried out by using action research methods. The data was collected in three stages. In the first stage the professionals in early childhood education observed their own activity using an observation formular during a period of two weeks. The information thus gathered gave an answer to the question what the activities of the professionals are like in improving child's motor learning from the view point of the professionals. In the second stage a group discussion was organized for the professionals using the learning cafe-method. The information received in this discussion gave an answer to the question of my study what the actions of the professionals in early childhood education will be in improving motor learning. In the third stage an thematical group interview was organized for the parents. This interview gave an answer to the question what the collaboration of the parents and professionals is like from the view point of the parents. All material was analyzed usig data -oriented content analysis.</p> <p>The end result of the work was a description of the central elements of practice to improve child's motor learning in early childhood education. The central elements are to provide possibilities for child to move abundantly in various environments, the observation of the development of motoric skills, appropriate equipments, interaction between parents and professionals and to give both children and parents the possibility to participate. MOQT-form is used in open and active dialogue to support the collaboration of the parents and professionals. Daily and detailed interaction bridges continuity between early childhood education and family.</p> <p>The results can be of use when planning, developing and evaluating early childhood education in not only in Helsinki but also in whole Finland. Even though the description is made to develop a child's motor learning the developing of the core points do have a positive effect on early education in a wider prospect. Cooperation is supported, the actions are made visible and celebrate when learning a new motor skill.</p>	
Keywords	motor learning, early childhood education, collaboration, action research

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Motorinen oppiminen lapsen kehityksessä	4
2.1	Lapsen motorinen oppiminen	4
2.2	Motorisen oppimisen vaikeus lapsella	7
3	Motorisen oppimisen edistäminen varhaiskasvatuksessa	9
3.1	Motorinen oppimisen tukeminen, havainnointi ja ongelmien ennaltaehkäisy	9
3.2	Lapsen pystyvyyden tunne motorisessa oppimisessa	11
3.3	Osallisuuden mahdollistaminen varhaiskasvatuksen arjessa	12
3.4	Vanhempien ja varhaiskasvatuksen yhteistoiminta	12
4	Toimintaympäristö	15
4.1	Kannelmäen varhaiskasvatus	15
4.2	Motoriset vaikeudet -yksikkö ja Innostun liikkumaan -hanke	15
5	Tavoite ja tarkoitus	16
6	Menetelmälliset ratkaisut	17
6.1	Tutkimuksellinen lähestymistapa	17
6.2	Tiedontuottajien valinta ja kuvaus	18
6.3	Aineiston kerääminen	20
6.4	Aineiston analysointi	25
6.5	Tutkimuksellisen kehittämistyön eteneminen	27
7	Lapsen motorisen oppimisen edistäminen varhaiskasvatuksessa	29
7.1	Varhaiskasvatuksen ammattilaisten toiminta lapsen motorisen oppimisen edistämiseksi varhaiskasvatuksessa ammattilaisen näkökulmasta	29
7.2	Varhaiskasvatuksen ammattilaisten toiminta tulevaisuudessa motorisen oppimisen edistämiseksi	31
7.3	Vanhempien ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten yhteistoiminta motorisen oppimisen edistämiseksi vanhempien näkökulmasta	36
8	Motorista oppimista edistävät ydintekijät varhaiskasvatuksessa	41
9	Pohdinta	44
9.1	Tulosten pohdinta	44

9.2	Kehittämistyön etenemisen ja menetelmällisten ratkaisujen arviointi	47
9.3	Eettiset kysymykset ja luotettavuus	50
9.4	Tulosten hyödynnettävyys ja jatkokehittäminen	51
	Lähteet	53
	Liitteet	
	Liite 1. Tiedote kaikille yksikön vanhemmille kehittämistyöstä	
	Liite 2. Tutkimus- ja henkilötiedote varhaiskasvatuksen ammattilaisille, havainnointilomake	
	Liite 3. Suostumusasiakirja ammattilaisille, havainnointilomake	
	Liite 4. Tutkimus- ja henkilötiedote varhaiskasvatuksen ammattilaisille, ryhmäkeskustelu	
	Liite 5. Suostumusasiakirja ammattilaisille, ryhmäkeskustelu	
	Liite 6. Tutkimus- ja henkilötiedote vanhemmille	
	Liite 7. Suostumusasiakirja vanhemmille	
	Liite 8. Havainnointilomake, yhdelle viikolle	
	Liite 9. Ohjeistus havainnointilomakkeen käyttöön	

1 Johdanto

Tämä tutkimuksellinen kehittämistyö tukee hallitusohjelman tavoitetta ehkäistä lasten syrjäytymistä edistämällä lasten hyvinvointia. Hallitusohjelman tavoitteena on myös kehittää varhaiskasvatuksen henkilöstön osaamista sekä vahvistaa varhaiskasvatuksen laatua ja vaikuttavuutta, nostaa henkilöstön osaamistasoa sekä lisätä lasten ja perheiden saamaa moniammatillista tukea. (Valtioneuvosto n.d.a.) Motorisen oppimisen vaikeutta käsittelevässä väitöskirjassaan Asunta (2018) toteaa, että kasvatustalon ammattilaisilta puuttuu sekä tietoa kyseisestä häiriöstä että työkaluja tunnistaa motorisen oppimisen vaikeuksia. Tämä tutkimuksellinen kehittämistyö jatkaa kehitystyön parissa ja täyttää tätä tietoaikaa paikallisesti. (Asunta 2018: 53.)

Perustuslain 6§:n yhdenvertaisuuslakiin nojaten kaikki ovat yhdenvertaisia lain edessä. Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan terveydentilan tai muun henkilöön liittyvän syyn takia. (Oikeusministeriö 1999). Kehittämistyö on yhteneväinen hallituksen kärkihankkeen lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman (LAPE) kanssa, jossa tavoitellaan lasten ja perheiden etua. Uudistuksessa painotetaan lapsen etua ja oikeuksia, jonka kautta voidaan vähentää lasten ja perheiden eriarvoisuutta. (LAPE-Uusimaa n.d.)

Helsingin kaupunkistrategiana 2017–2021 on Maailman toimivin kaupunki. Helsingin kaupungin liikkumisstrategiassa on tavoitteena mahdollistaa pienten lasten liikunnalliset perustaidot ja -tottumukset, koska liikkumattomuuden on todettu olevan yksi merkittävimpiä lasten ja aikuisten hyvinvointia heikentäviä tekijöitä. Helsingissä rakennetaan yhteistyörakenteet terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi ja nostetaan liikkumisen lisääminen terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen pilottihankkeeksi. Liikkuminen mahdollistetaan kaupunkilaisille laaja-alaisesti kaupungin tuottamilla palveluilla. Lasten liikuntamääriä kasvatetaan niin, että liikunta on osa arkea varhaiskasvatuksessa. (Helsingin kaupunki n.d.a)

Tämän tutkimuksellisen kehittämistyön toimintaympäristönä on Helsingin Kannelmäen varhaiskasvatusyksikkö, johon kuuluu kolme tiiviisti yhdessä toimivaa yksikköä. Toimintayksikössä työskentelee 33 varhaiskasvatuksen ammattilaista ja lapsia on noin 170. (Tyyska 2018.) Kehittämistyöhön osallistuvat henkilöt ovat kehittämistyössä tiedon tuottajina, eivät tutkimuksen kohteena. Toimintaympäristöksi on valittu varhaiskasvatus, sillä

sen tavoittavat lapset ovat motorisessa kehityksessään niin sanotussa motoristen perustaitojen omaksumisen vaiheessa, jonka aikana lapset omaksuvat suurimman osan motorisista perustaidoista, mikäli heillä on elinympäristössään mahdollisuus niitä harjoitella (Jaakkola 2014: 10). Tämä ajanjakso sijoittuu 5–8 ikävuoden välille, jolloin lapsi oppii helposti kokonaisvaltaisia ja yksinkertaisia liikkeitä, kuten juoksua, hyppäämistä ja heittämistä. Harjoittelun pitäisi edistää erityisesti lapsen tasapainoa, ketteryyttä, liikkuvuutta ja nopeutta, koska myöhemmin näiden osa-alueiden kehittäminen on huomattavasti työläämpää ja hankalampaa. Ympäristötekijöillä on tällä ajanjaksolla merkittävä vaikutus siihen, millainen motorinen suorituskyky lapsella myöhemmin on. (Kauranen 2011: 347.)

Lasten ja nuorten fyysisen aktiivisuuden määrä kuitenkin vähenee jatkuvasti, mikä näkyy heikentyneissä motorisissa taidoissa. Motoristen perustaitojen riittävä kehittyminen lapsuudessa ja nuoruudessa on tärkeää, sillä se helpottaa selviytymistä arkisissa haasteissa myöhemmin elämässä sekä mahdollistaa osallistumisen niin moninaiisiin harrastuksiin kuin arkiliikuntaankin. Lapset, joilla on hyvät motoriset taidot, liikkuvat aikuisenakin enemmän. (Jaakkola 2014: 9, 14.)

Lapsella voi olla vaikeuksia motorisessa oppimisessa. Tällöin lapsen toiminta näyttäytyy ulospäin toiminnan hitautena, epätarkkuutena ja lapsen liikkuminen on ikätasoistaan heikompaa. Kehityksellinen koordinaatiohäiriö eli developmental coordination disorder ei johdu vammasta tai sairaudesta, kuten CP-vammasta, lihassairaudesta tai hemiplegiasta. Lapsen voi olla vaikea myös hahmottaa kehoaan, käsitellä esineitä, piirtää, pukeutua, tuottaa selkeää käsialaa tai osallistua fyysisiin leikkeihin ja peleihin. (Cairney 2015: 6–7.) Kehityksellinen koordinaatiohäiriö on varsin yleinen lapsuusiän kehityshäiriö, joka vaikuttaa lapsen jokapäiväiseen elämään ja oppimiseen. Motorisen oppimisen vaikeutta esiintyy 5–7 prosentilla kouluikäisistä lapsista. (Kirby 2003: 13.)

Motorisilla vaikeuksilla on yhteys alentuneeseen minäpystyvyyteen. Alentunut minäpystyvyys vähentää lapsen osallistumista vapaa-ajan aktiviteetteihin kouluajan ulkopuolella. Tämän voidaan nähdä johtuvan motorisista vaikeuksista, mutta ennen kaikkea sen aiheuttaa lapsen kokema alentunut minäpystyvyys. (Engel-Yeger & Kasis. 2009: 5–6.) Heikko minäpystyvyys, koettu heikko pätevyys ja itsearvostus voivat puolestaan johtaa lapsuusiän syrjäytymiseen. Syrjäytymistä edistää lapsuusiän heikko kompetenssi eli tunne hallinnan ja osaamisen puuttumisesta sekä kyvyttömyys selvittää ongelmallisista tilanteista rakentavilla tavoilla. Monet yhteiskunnan, ja lasten omien yhteisöjen, kuten kodin, koulumaailman ja kaveripiirin syrjäyttävät mekanismit ovat mukana aiheuttamassa

lasten syrjäytymistä. (Järventie & Sauli 2001:129.) Tämän vuoksi on tärkeää, että varhaiskasvatuksen ammattilaiset tukevat lapsen motorisen oppimisen edistämistä ja tunnistavat mahdolliset oppimisvaikeudet, jotta lapsi saa tarvitsemansa varhaisen tuen. Tutkimuksellisen kehittämistyöni tarkoituksena on kehittää toimintatapaa lapsen motorisen oppimisen edistämiseksi Kannelmäen varhaiskasvatusyksikössä.

2 Motorinen oppiminen lapsen kehityksessä

2.1 Lapsen motorinen oppiminen

Motorinen oppiminen mahdollistaa lapsen motorisen kehittymisen. Motorinen oppiminen perustuu vartalon ja sen osien säätely- ja ohjausjärjestelmien muutoksiin, joiden sisäisenä tuloksena on aivoihin muodostunut malli opittavasta suorituksesta, joka näyttäytyy ulospäin hyvin järjestyneenä kokonaisuutena kyseisestä suorituksesta. Tällaisia suoritusten ulkoisia tunnusmerkkejä ovat tehokkuus, tarkkuus ja tarkoituksenmukaisuus. Motorinen oppiminen etenee motoristen perustaitojen, kuten kävelyn, kiipeilyn ja juoksemisen, kautta lajitaitojen oppimiseen, joita ovat esimerkiksi telinevoimistelu, hiihto ja luiselu. Tätä oppimisprosessia voidaan tarkastella perustaitojen rakenteellisesta näkökulmasta, jolloin oppimisprosessissa edetään progressiivisesti taitojen käyttöönottojärjestyksessä tasapainotaidoista käsittelytaitojen kautta liikkumistaitoihin, jotka muodostavat oppimisen perustan sekä perus- että lajitaitojen oppimiselle. (Numminen 1997: 11.) Motorista oppimista tarvitaan täysin uusien motoristen taitojen omaksumiseen sekä aiemmin opittujen motoristen taitojen uudelleen oppimisessa, esimerkiksi vammautumisen jälkeen. Motorista oppimista voi olla harjoitellun suorituksen paraneminen, suoritusten yhdenmukaistuminen tai opitun suorituksen siirtäminen toiseen ympäristöön. Motorinen oppiminen yhdistetään taitoa vaativiin suorituksiin ja muutoksiin liikkeiden koordinoimisissa ja kognitiivisissa toiminnoissa. Motorisessa suorituskävyssä tapahtuvien parannusten tulee olla suhteellisen pysyviä, ennen kuin voidaan puhua motorisesta oppimisestä. Hetkellistä suorituksen paranemista esimerkiksi positiivisen mielialan edesauttamana ei katsota motoriseksi oppimiseksi. (Kauranen 2011: 291.)

Motorista *suorituskykyä* voidaan havainnoida, ja siihen vaikuttavat mm. motivaatio, viireystila ja fyysiset ominaisuudet. Motorinen *oppiminen* on sisäinen prosessi, joka vaikuttaa kykyyn suorittaa jokin motorinen taito. Motorisen suorituksen oppiminen voidaan jakaa kolmeen vaiheeseen. Ensimmäinen on *alkuvaihe*, jossa pyritään aluksi hahmottamaan opittava taito ja saadaan alkukäsitys opittavasta taidosta. Alkuvaiheessa liike on tehotonta, hidasta, vaihtelevaa ja työlästä. Onnistumisenkin jälkeen voi olla vaikeaa tunnistaa, mikä onnistumiseen johti. Alkuvaihetta seuraa *harjoitteluvaihe*, jossa opeteltu taito on jo tasalaatuisempaa ja tarkempaa. Opeteltavasta taidosta ja sen vaatimista liikemalleista on jo saatu varsin hyvä käsitys ja voidaan jo keskittyä uuden taidon hienosäätöön ja modifiointiin sekä huomioida ympäristön vaikutukset. *Lopullisessa* taitojen oppimisen vaiheessa opittu taito on automatisoitunut. Opittu taito ei vaadi keskittymistä

vaan tapahtuu tiedostamatta. Mikäli lopullisessa taitojen oppimisen vaiheessa henkilö tekee virheen, hän huomaa tekemänsä virheen. (Schmidt & Wrisberg 2008:13.) Lapsen motorista oppimista voi tukea tuntemalla kehityksen päävaiheet ja tukea oppimisen eri vaiheita. Lapsen motorisessa kehityksessä tulee kiinnittää huomiota suorituksen laatuun ja siihen, miten lapsi suoriutuu toiminnasta. Liikkumisen laatuun vaikuttaa se millä tavoin lapsi kävelee, juoksee, hyppää, heittää ja ottaa kiinni. Motoristen taitojen opetus on parhaimmillaan silloin, kun opetustilanteissa huomioidaan lapsien yksilölliset erot ja ne pohjautuvat yksilöllisiin tavoitteisiin ja tarpeisiin. (Karvonen 2000: 10.)

Motorista oppimista voi tapahtua joko tietoisesti eli *eksplisiittisesti* tai tiedostamatta eli *implisiittisesti* (Jaakkola 2014: 11). Tiedetään, että systemaattisella harjoittelulla voidaan edistää motorista oppimista, vaikka henkilö ei olisi itse tietoinen, mikä kehitykseen johti. Implisiittisesti opitut taidot myös hallitaan ja säilytetään paremmin kuin eksplisiittisesti opitut. Implisiittisesti opittu motorinen suoritus on myös taitavampi, ja opittu taito voidaan tehokkaammin mukauttaa ympäristön vaatimuksiin. (Schmidt & Wrisberg 2008:14–15.)

Schmidt & Wrisberg (2008) kuvaavat teoksessaan Newellin vuonna 1986 luomaa teoriaa, jossa motorista suorituskkyä harjoiteltaessa tai opetettaessa tulisi huomioida. Nämä kolme *tekijää*, toisin sanoen *komponenttia* Schmidtiä ja Wrisbergiä mukaillen, ovat *lapsi, toiminto* sekä *ympäristö*. (Schmidt & Wrisberg 2008:16.) Haibachin, Reidin ja Collierin (2011) teoksessa Newellin teoria kuvataan motorisen kehityksen kautta. Motorisen kehityksen teorian mukaan nämä kolme tekijää, rajoitinta, toimivat vuorovaikutuksessa keskenään. Nämä tekijät joko kannustavat tai rajaavat liikkumista. Lapsi toteuttaa motorisen patteriston vuorovaikutuksessa yksilön, toiminnon ja tehtävän rajoitusten mukaan. (Haibach & Reid & Collier 2011: 20–21; Cairney 2015: 11–12.)

Schmidt & Wrisbergin (2008) mukaan Newellin teoriassa ensimmäinen tekijä, lapsi, sisältää ajatuksen siitä, että jokaisella lapsella on oma synnynnäinen kykynsä oppia sekä oma kehitysasteensa, jossa hän sillä hetkellä on. Oppimiseen vaikuttavat mm. taidon vaatimat aistitoiminnot tai niiden puute, aiempi kokemus opeteltavasta taidosta sekä lapsen sosiokulttuurinen tausta, joka edistää tai estää oppimista, halu kehittyä, motivaatio ja tilannesidonnainen tunnelataus. Lapsi, jolla on edellä mainitut ominaisuudet, oppii motorisen taidon todennäköisemmin kuin vertainen, jolla on puutteita yhdessä tai useammassa ominaisuudessa. Tämän vuoksi uuden taidon harjoittelussa tulee huomioida lapsen yksilölliset ominaisuudet. (Schmidt & Wrisberg. 2008:16.) Haibach, Reid ja Collier (2011) kuvaavat Newellin teorian yksilö tekijän edelleen kahteen luokkaan, jotka ovat

rakenteelliset rajoitteet ja toiminnalliset rajoitteet. Rakenteellisia rajoitteita ovat yksilön fyysiset ominaisuudet kuten sukupuoli, pituus, paino ja ruumiinrakenne. Toiminnallisia rajoitteita ovat psykologiset ja kognitiiviset muuttujat, kuten motivaatio, vireystila ja lapsen älykyys. (Haibach & Reid & Collier 2011: 21.)

Newellin teorian toinen tekijä on Schmidt & Wrisbergin (2008) mukaan toiminto, joka halutaan oppia. Oppiminen aloitetaan hahmottamalla, mitä taidon oppiminen vaatii. Joihenkin taitojen oppiminen vaatii enemmän aistinvaraista arviointia ympäristöstä, kuten liikkuvan kohteen vauhdin ja suunnan arviointia tai liikemallin hahmottamista. Toisinaan taidon oppiminen vaatii enemmän kognitiivisia taitoja ja päätöksentekoa siitä, miten opittava taito suoritetaan. Lopuksi taidon oppiminen vaatii myös itse suoritusta opittavasta taidosta, jonka vuoksi lapsen tulee pystyä tuottamaan haluttu toiminto. Tehtävän suorittamiseksi toimintojen määrätyn järjestyksen, päätöksenteon ja toiminnan ajoituksen tulee toteutua täsmällisesti toiminnon onnistumiseksi. Toisissa tehtävissä jokin yksittäinen tekijä, kuten päätöksenteko, voi olla muita oleellisempi. Toimintojen toteuttaminen väärässä järjestyksessä voi myös johtaa toiminnon epäonnistumiseen. (Schmidt & Wrisberg 2008:16–17.) Haibachin, Reidin ja Collierin (2011) mukaan toiminto Newellin teoriassa voidaan jakaa edelleen kolmeen luokkaan, jotka ovat suoritettavan tehtävän *tavoite*, siihen liittyvät *säännöt* sekä *välineet*. Tavoite voi olla esimerkiksi koripallossa pallon saaminen koriin. Sääntönä voidaan pitää sitä, ettei koripallossa saa ottaa askeleita kuljetuksen jälkeen. Välineisiin liittyvät rajoitteet pitävät sisällään esimerkiksi koripallossa oikeanlaisen pallon käyttämistä. (Haibach & Reid & Collier 2011: 21.)

Haibachin, Reidin ja Collierin (2011) mukaan Newellin (1986) teorian kolmas tekijä on *ympäristö*. Ympäristötekijät jaetaan kahteen luokkaan, jotka ovat fyysisiä tai sosiokulttuurisia. Ympäristön fyysisiä tekijöitä ovat sääolosuhteet, lämpötila, valaistus sekä pinnat, millä suoritus tehdään. Ympäristön sosiokulttuuriset tekijät ovat sosiaalisia ja kulttuurisidonnaisia normeja ja odotuksia, jotka ovat joko mahdollistavia tai estäviä. (Haibach & Reid & Collier 2011: 21–22.) Schmidt & Wrisbergin (2008) mukaan Newellin motorisen kehityksen teorian ympäristön vaikutukset tulee huomioida oppimistilanteissa pohtimalla, missä opittua taitoa käytetään ja missä sitä harjoitellaan: Käytetäänkö taitoa yksin ollessa vai muiden kanssa, voiko taidon suorittamiseen käyttää vapaasti aikaa (esimerkiksi pelinappulan siirtäminen shakkipelissä), vai pitääkö toiminto suorittaa nopeasti. Opeteltavaa toimintoa tulisi harjoitella siellä, missä sitä luonnollisesti käytetään. (Schmidt & Wrisberg 2008: 17.)

2.2 Motorisen oppimisen vaikeus lapsella

Kehityksellinen koordinaatiohäiriö on varsin yleinen lapsuusiän kehityshäiriö, joka vaikuttaa lapsen jokapäiväiseen elämään ja oppimiseen. Kehityksellistä koordinaatiohäiriötä esiintyy 5–7 prosentilla kouluikäisistä lapsista, mutta tulokset vaihtelevat eri tutkimusten välillä. (Kirby 2003: 13; Cairney. 2015: 14.) Sugdenin ja Chambersin (2005) teoksen mukaan World Health Organisationin (WHO) termi kehitykselliselle koordinaatiohäiriölle on *Developmental Coordination Disorder* eli *DCD* (Sugden & Chambers 2005. 5–6). Euroopassa käytetään WHO:n ICD-10 tautiluokitusta, joka määrittelee vaikeudet motoriikan kehityshäiriöksi (F82). Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kontekstissa käytetään usein termiä motorisen oppimisen vaikeus, jolloin korostuu oppimisen näkökulma uusien taitojen kehittämisessä. (Ahonen & Asunta & Viholainen 2019: 395).

Lapsella on motorisen oppimisen vaikeuden lisäksi usein samanaikaisesti muitakin oppimisen pulmia ja kehityksen viivästyksiä. Vaikeudet motorisessa oppimisessa voivat myös olla viitteitä muista kehityksellisistä oireyhtymistä. (Sugden & Chambers 2005: 18.) Edellä mainittuihin esiintyvyyksilukuihin suhteutettuna on ilmeistä, että motoriikan vaikeuksista kärsiviä lapsia jää nykyisin maassamme diagnosoimatta siitäkin huolimatta, että osa näistä lapsista tutkitaan ja hoidetaan erikoissairaanhoidossa muilla päädiagnooseilla. Lanon (2019) esittämien tilastojen perusteella HYKS Lastenneurologisella yleisvastaanotolla (uusi lastensairaala, Jorvin sairaala, Peijas) vuonna 2018 sai päädiagnoosin F82 (Motoriikan kehityshäiriö) vain 131 alle 7-vuotiasta lasta, joka on 0,1% erikoissairaanhoidon ohjaavien suurimpien kuntien (Helsinki, Espoo, Kauniainen, Kirkkonummi) alle 7-vuotiaista lapsista (N=93000/Tilastokeskus). (Lano 2019.)

Sugden ja Chambers (2005) viittaavat American Psychiatric Associationiin, jonka mukaan motoriset oppimisvaikeudet ilmenevät lapsessa hyvin monin eri tavoin. Jos lapsella on motorisia oppimisvaikeuksia, lapsi saavuttaa kehitykselliset virstanpylväät ikäisiään selkeästi myöhemmin ja vaikuttaa liikkeissään kömpelöltä. Tällaisia virstanpylväitä ovat mm. konttaaminen, kävely, istuminen, kengännauhojen sitominen, paidan napittaminen ja vetoketjujen vetäminen. Kiireessä toimiminen on lapselle vaikeaa. (Sugden & Chambers 2005: 6–7.) Esikouluikäisellä lapsella voi olla vaikeuksia koota palapelejä, piirtää, käyttää saksia, käsitellä palloa peleissä ja leikeissä tai juosta. Alakouluikäisellä lapsella vaikeudet voivat esiintyä rakentamisleikeissä (pienoismallit, legot), kirjoittamisessa, piirtämisessä ja leikeissä. Vaikeudet tulevat esiin niin koulussa, päiväkodissa kuin kotona, sillä motorisia taitoja käytetään jokapäiväisessä arjessa. Motoriset oppimisvaikeudet

vaikeuttavat myös lapsen omatoimisuuden kehittymistä ja itsenäistymistä. Vaikeuksien vuoksi lapsi voi kokea stressiä, sillä ei kykene selviytymään hänelle annetuista tehtävistä tai olettamuksista. (Kirby 2003: 13) Kehityksellisen koordinaatiohäiriön diagnosoinnissa olennaista on selvä viive motorisen koordinaation kehittämisessä. Kehityksellinen koordinaatiohäiriö ei johdu selvästä lääketieteellisestä tilasta kuten CP-vammasta, hemiplegiasta tai lihasrappeumasta eikä etenevästä kehityksellisestä häiriöstä tai kehitysvammasta. (Cairney 2015: 5–6.)

Kehityksellinen koordinaatiohäiriö varsin pysyvä tila. Noin 50 prosentilla lapsuusiän vaikeudet jatkuvat aikuisiälle asti. Kehityksellisen koordinaatiohäiriön on todettu olevan yhteydessä heikkoon koulumenestykseen ja sosiaaliseen kompetenssiin sekä käytösongelmiin ja heikkoon itsetuntoon. Lapset ja heidän perheensä kokevat paljon turhautuneisuutta. Mikäli ahdistuneisuus jatkuu pitkäaikaisena, voi se johtaa aikuisiällä sosiaaliseen eristäneisyyteen ja lisääntyneeseen riskiin sairastua masennukseen. Lievemmissä tapauksissa lapsen kasvu ja kehitys voi olla riittävän hyvää, mikäli lapsi pystyy tunnistamaan itsessään myös vahvuuksia eikä vain heikkouksia ja kykenee säilyttämään vaikeuksista huolimatta vahvan itsetunnon. Näillä keinoilla lapsi voi oppia kompensoimaan oppimisvaikeuksiaan omilla vahvuuksillaan. (Kirby 2003: 14–16; Cairney 2015: 11.)

Kehityksellisen koordinaatiohäiriön aiheuttajaa ei täysin tunneta. On olemassa joitakin viitteitä siitä, että kehityshäiriö saisi alkunsa sikiövaiheessa tai pian lapsen syntymän jälkeen, jolloin sikiön tai vauvan aivojen hermoverkot kehittyvät. Ennenaikaisena syntyminen sekä synnytyskomplikaatiot nähdään myös yhtenä riskitekijänä. Syyt kehityshäiriölle ovat epäselviä ja vaihtelevat eri tutkimusten välillä. Kehityksellistä koordinaatiohäiriötä esiintyy pojilla kaksi kertaa enemmän kuin tytöillä. Joidenkin tutkimusten mukaan syy selittyisi sillä, että motoristen oppimisvaikeuksien ei koeta olevan tytöillä niin ongelmallisia. Motoristen oppimisvaikeuksien tunnistamiseen tytöillä tulisikin tästä syystä kiinnittää aiempaa enemmän huomiota. (Cairney 2015: 15, 20.)

3 Motorisen oppimisen edistäminen varhaiskasvatuksessa

3.1 Motorinen oppimisen tukeminen, havainnointi ja ongelmien ennaltaehkäisy

Opetushallituksen (2018) varhaiskasvatussuunnitelmassa kuvataan liikuntakasvatuksen tarkoitusta. Liikuntakasvatuksen tarkoituksena on luoda pohjaa lasten terveyttä ja hyvinvointia arvostavalle sekä fyysistä aktiivisuutta edistävälle elämäntavalle yhdessä lapsen huoltajien kanssa. Liikuntakasvatus luo hyvät edellytykset motoriselle oppimiselle. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on innostaa lapsia liikkumaan monipuolisesti ja kokemaan liikunnan iloa. Liikuntakasvatuksen tulee olla lapsilähtöistä ja säännöllistä, monipuolista sekä tavoitteellista. Fyysisen aktiivisuuden tulee sisältyä luontevasti lapsen päivään. Tarkoituksena on kehittää lasten kehontuntemusta ja -hallintaa sekä motorisia perustaitoja, kuten tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja. (Opetushallitus 2018: 47–48.)

Edistämällä lapsen motorista oppimista varhaiskasvatuksessa voidaan ennaltaehkäistä myöhempiä oppimisvaikeuksia. Tarkkaavaisuushäiriöt ja oppimisen ongelmat liittyvät usein motoriikan ongelmiin, joiden taustalta löytyy usein puutteellisesti kehittyneet hermostolliset prosessit. Monipuolinen ja suunnitelmallinen liikuntakasvatus on lapsen edun kannalta mielekkäin tapa ennaltaehkäistä mahdollisten oppimisen ongelmien syntymistä. Kun toiminta suunnitellaan lapsen havaintomotorisia ja motorisia taitoja vastavaksi, lapsen hermostolliset prosessit harjaantuvat samalla, kun liikunta tuottaa lapselle iloa. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2005: 14.) Korkman ja Peltomaa (1997) kuvaavat toimittamassaan teoksessa Rothenbergin (1990) tutkimuksen tuloksia. Niiden mukaan päiväkodissa toteutetun koulunvalmiuksien vahvistamiseen tähtäävän yksilöllisen ohjauksen vaikutukset olivat nähtävissä vielä kahdeksan vuoden kuluttua. (Korkman & Peltomaa 1997:18.)

Lapsen motoristen taitojen havainnoiminen ja vaikeuksien tunnistaminen on merkityksellistä, sillä motoriset oppimisvaikeudet synnyttävät helposti negatiivisen oravanpyörän. Siitä ulos päästäkseen lapsi tarvitsee tukea ja apua. Lapsi välttää liikkumista ja vetäytyy pois leikeistä, mikäli kokee sen hankalaksi. Liikkumattomuuden vuoksi lapsi ei saa tarvitsemaansa harjoitusta motoristen taitojen kehittymiseksi, jolloin liikkuminen on jatkossa entistäkin hankalampaa. (Ahonen & Asunta & Viholainen 2019: 396.)

Lapsen motorista oppimista tulee tukea varhaiskasvatuksessa, sillä arjen toiminnot, harrastukset ja terapia ovat toisiaan tukevia asioita. Motoristen oppimisvaikeuksien kuntoutus ei ole erillistä toimintaa, vaan sen tulee painottua arkeen. Varhaiskasvatuksen arjessa voidaan ottaa huomioon kuntouttavia elementtejä, jolloin kyseessä on kuntoutus lapsen luonnollisen toiminnan yhteydessä, esimerkiksi ruokailu- ja leikki-tilanteissa. (Sipari 2008: 70.) Kirby (2003) kuvaa teoksessaan Gilgerin ja Kaplanin näkemystä, jonka mukaan lasta, jolla on kehityshäiriö, tulisi arvioida ja tukea niin, että kaikki hänen vaikeutensa otetaan huomioon. Lapsi tulisi siis nähdä kokonaisuutena erillisten diagnoosien sijaan. (Kirby 2003: 14.)

Motoristen oppimisvaikeuksien tunnistamiseen suositellaan vaiheittaista lähestymistä. Aluksi lasta havainnoidaan monipuolisesti erilaisissa arkisissa tilanteissa. Lapsen selviytymistä ikäkaudelleen tyypillistä motorisista tehtävistä verrataan suhteessa muihin vertaisiin. Lasta voidaan havainnoida pukeutumistilanteissa, ketteryyttä vaativien leikkien parissa, askartelu- tai välineenkäytön tilanteissa. Mikäli aikuisella herää tämän havainnoinnin pohjalta huoli lapsen motorisesta oppimisesta, on syytä siirtyä systemaattiseen havainnointiin. (Ahonen & Asunta & Viholainen 2019: 399.) Myös varhaiskasvatussuunnitelma ohjaa motoristen taitojen suunnitelmalliseen havainnointiin motoristen taitojen laaja-alaisen vaikutusten vuoksi (Opetushallitus 2018: 48). Havainnoidessa tulee kuitenkin muistaa, että vaikka lapset kehittyvät samojen kehitysvaiheiden kautta, kypsyminen ja kehittyminen eivät aina näy samalla tavalla ja saman ikäiset lapset voivat olla eri kehitystasossa (Brotherus & Hytönen & Krokfors 2002: 71). Esi- ja peruskouluikäisten lasten motorisen oppimisen vaikeuden tunnistamiseksi ja tukemiseksi voi hyödyntää helppokäyttöistä havainnointityökalua, joka on kehitetty opettajien käyttöön. MOQ-T-FI-havainnointilomakkeen avulla opettajilla on hyvät mahdollisuudet tunnistaa motorisen oppimisen vaikeuksia kouluympäristössä. Lomaketta voidaan hyödyntää monella tapaa myös varhaiskasvatuksessa, sillä havainnointilomake antaa yleiskuvan lapsen arjessa toimimisesta ja taidoista verrattuna saman ikäisiin ja samaa sukupuolta oleviin lapsiin. Lomaketta voi käyttää apuna motorisen kehityksen seurannassa ja tukitoimien suunnittelussa. Lomakkeen avulla varhaiskasvatuksen ammattilaiset voivat ottaa puheeksi lapsen haasteet ja kehittymistarpeet huoltajien kanssa käydyissä keskusteluissa. Sitä voidaan hyödyntää myös varhaiskasvatuksen ja vanhempien yhteistoiminnassa, jolloin voi syntyä mielenkiintoisia keskustelunavauksia siitä, miten erilaisilta lapsen motoriset taidot voivat näyttää eri ympäristöissä. (Asunta 2018: 91,93.)

Lapsen motorisen oppimisen havainnoinnin tulee olla tasa-arvoista, sukupuolesta tai taustatekijöistä riippumatonta, jotta jokaisen lapsen yksilöllinen tuen tarve tunnistetaan. Toimintatavan kehittämisen kannalta on tärkeää, että yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa koskevista asenteista keskustellaan työyhteisössä. Ammattilaisten tulee pohtia, miten esimerkiksi kieleen, etnisyyteen, katsomukseen, vammaisuuteen, sukupuoleen ja sen moninaisuuteen liittyvät asenteet näkyvät puheissa, eleissä, teoissa ja toimintatavoissa. (Opetushallitus 2018: 30–31.)

3.2 Lapsen pystyvyyden tunne motorisessa oppimisessa

Lapsen motorinen, kognitiivinen ja sosiaalinen kehitys kietoutuvat tiiviisti yhteen. Motoristen taitojen oppimisessa oman kompetenssin eli pätevyyden kokemus korostuu. Näin tapahtuu, sillä lapsen kokema kompetenssi vahvistuu lapsen saadessa kokemuksia siitä, että hän osaa ja oppii taitoja, joissa oman kehon hallinta korostuu. Yksilön itsearvostus koostuu useasta eri kyvykkyyalueesta, joista alakouluikäisille tärkeimmät ovat fyysinen, sosiaalinen ja kognitiivinen kompetenssi. (Sääkslahti & Cantell 2001: 8–9.) Itsetuntoon vaikuttaa se palaute, mitä lapsi saa ympäristöstään. Lapsi saa vuorovaikutuksessa toisilta lapsilta ja aikuisilta palautetta siitä, millaiset ominaisuudet hänessä ovat toivottuja, arvostettuja ja ihailtuja. Niiden perusteella lapsi rakentaa minäkuvaansa. (Tilus 2004: 68–69.) Liikunnan ilo ja onnistumisista iloitseminen ovat ensiarvoisen tärkeää lapsella, jolla on haasteita motorisessa oppimisessa. Lapselle syntyy myönteisiä kokemuksia siitä, että hän on saanut riittävästi huomiota, häntä on ohjattu rohkaisevalla tavalla, eikä virheitä ole korostettu liikaa. Emotionaalisuuden korostaminen liittyy kaikkeen lasten toimintaan, ja sitä tärkeämpää se on, mitä nuoremmista lapsista on kyse. (Karvonen 2000: 26.) Negatiivinen palaute sen sijaan saa lapsen uskomaan, ettei hän selviydy hänelle annetuista tehtävistä. Negatiivinen palaute vahvistaa itse itseään ja voi jäädä lapsen mieleen vuosikymmenien ajaksi, aina aikuisuuteen asti. Negatiivinen palaute jättää moninkertaisen muistijäljen positiiviseen palautteeseen verrattuna. (Sandberg 2018:50.) Onkin todettua, että lapset, joilla on vaikeuksia motorisessa oppimisessa, kärsivät heikosta itsetunnosta ja heikosta sosiaalisesta kompetenssista (Kirby 2003: 13).

Lapsen ympärillä olevat aikuiset voivat vahvistaa lapsen kokemaa kompetenssia, vaikka lapset olisivatkin toisiinsa nähden erilaisessa motorisessa kehitysvaiheessa. Sandbergin (2018) mukaan lapsen vahvuuksista tulee keskustella lapsen kanssa ja lapsen tasolla. Lapsen kanssa tulee keskustella siitä, miten lapsen vahvuudet näkyvät arjen toiminoissa. Lapsiryhmissä voidaan yhdessä havainnoida ja tuoda esiin ajatusta siitä, miten

jokaisella on omat vahvuudet. Avoimella keskustelulla sekä tukea tarvitseva lapsi että koko lapsiryhmä oppivat näkemään positiivisia asioita jokaisessa lapsessa. (Sandberg 2018: 52.) Myös varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2018) ohjaa varhaiskasvatusta myönteiseen ja kannustavaan vuorovaikutukseen lapsen oman identiteetin ja itsetunnon kehittymiseksi (Opetushallitus 2018: 31).

3.3 Osallisuuden mahdollistaminen varhaiskasvatuksen arjessa

Lapsi tarvitsee motorisia taitoja arjessaan paljon muuhunkin kuin liikuntalajien harrastamiseen. Motorisia taitoja tarvitaan kaikessa ihmisen toiminnassa, tietoisesti tai tiedostamatta. Motoriset taidot antavat lapselle mahdollisuuden osallistua kaikkeen toimintaan. Jos oman kehon hallitseminen on vaikeaa ja uusien motoristen taitojen oppiminen on hidasta tai työlästä, vaikeutuu myös arjen toimintaan osallistuminen. Motoriseen toimintaan liittyvät vaikeudet hankaloittavat erityisesti pienten lasten osallistumista päivän tilanteisiin. (Viholainen & Piritta 2018: 241.)

Osallistuminen ja mahdollisuus olla osallisena mukana asioiden käsittelyssä itselle merkittävässä yhteisöissä on ratkaisevaa lapsen identiteetin kehittymisen vuoksi. Kyse on yhdestä kasvun ja kehityksen perusedellytyksestä. Osallistumisen kautta lapsi oppii olemaan ja elämään yhdessä muiden kanssa. Lapsen oikeus osallisuuteen on myös suojattu vahvasti lainsäädännöllä. Perusta suomalaiselle lainsäädännölle on kansainvälisessä YK:n Lapsen oikeuksien yleissopimuksen 12. artiklassa, jonka mukaan osallisuus on yksi kaikkea viranomaistoimintaa läpäisevä perusoikeus. (Terveystieteiden tutkimuskeskus ja Hyvinvointivaltuutettu 2019.)

3.4 Vanhempien ja varhaiskasvatuksen yhteistoiminta

Perheiden ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten välistä yhteistyötä on varhaiskasvatuksessa viime vuosina kuvattu termillä kasvatuskumppanuus, mutta tässä kehittämissuhteissa käytetään termiä *yhteistoiminta*. Siinä asetetaan yhteisiä tavoitteita ja mietitään yhdessä toimintatapoja niiden saavutettavaksi. Vuorovaikutus pohjautuu ammattilaisten ja vanhempien aitoon dialogiin (Määttä & Rantala 2010: 130). Sipari (2008) määrittelee väitöskirjassaan Engeströmiin viitaten, että yhteistoiminnassa täydennetään omaa asiantuntemusta ja yhdistetään voimavaroja yhteisen tavoitteen määrittämiseksi ja saavut-

tamiseksi. Yhteistoiminnassa ei ole tiukkaa työnjakoa, vaan se on aktiivista yhdessä tekemistä yhteisissä tilanteissa. Yhteistoiminnassa lapsi ja perhe ovat osallisina yhteistoiminnassa kumppanuussuhteessa. (Sipari 2008: 40.)

Tässä tutkimuksellisessa kehittämistyössä kuvataan, mitä on vanhempien ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten yhteistoiminta motorisen oppimisen edistämiseksi, koska ammattilaisten ja vanhempien välisessä yhteistoiminnassa on mahdollisuus suuren voimavaran hyödyntämiseen. Arjen rutiinit ja päivittäiset toiminnot edistävät lapsen oppimista ja muutosprosessia, kun ammattilaiset ja perheet yhdessä tekevät lapsen suunnitelman lapsen kuntoutumisen edistämiseksi. Lapsen kuntoutus on parhaimmillaan ammattilaisten ja perheen yhdessä tekemää arjen käytäntöjen kehittämistä, jossa huomioidaan lapsen yksilöllisyys ja ympäristö. Tulevaisuuden suuntana on yhä enemmän lisätä lapselle merkityksellisen toiminnan mukaista, lapsen ympäristön ja ammattilaisten yhteistoimintana suunniteltua kuntoutumista. (Vänskä & Sipari & Pollari & Huisman 2018: 41–45) Yhteistoiminnassa ammattilaiset ja vanhemmat käyvät avointa keskustelua siitä, millaisissa tilanteissa motoriset oppimisvaikeudet näyttäytyvät lapsen elämässä, mikäli lapsella epäillään motorisen oppimisen vaikeuksia (Kirby 2003: 16).

Tässä tutkimuksellisessa kehittämistyössä varhaiskasvatuksen ammattilaisten ja vanhempien yhteistoiminnan kehittämisessä otetaan mallia ekokulttuurisesta teoriasta, jossa lasten kasvatusta, opetusta ja kuntoutusta suunnitellaan ja toteutetaan perheen arjen kokonaisuus huomioiden. Ekokulttuurisen teorian mukaan ympäristön vaikutukset välittyvät joko heikentäen tai vahvistaen perheen rutiineja. Ekokulttuurisen ajattelutavan mukaan kukin perhe tulee kohdata yksilöllisesti, ei poikkeavuuden, moniongelmallisuuden, perheen yhteiskunnallisen aseman tai kulttuuristaan liitettävien stereotyyppien perusteella. (Määttä & Rantala 2010: 168.) Yhteistoiminnan vahvistamiseksi tässä työssä huomioidaan myös eri toimijoiden käyttämä kieli. Ammattikielet heijastavat ammatillisten ideologioiden ja orientaatioiden eroja. Eroavat ammattikielet ja samalla myös erilaiset ilmiöiden tulkinnat ovat yhteistoiminnan haaste, mutta ne voivat myös olla oivallinen mahdollisuus yhteiselle oppimiselle. (ks. Virtanen 1999: 120–121; Sipari 2008: 95.) Tässä kehittämistyössä on myös huomioitu, että eri toimijoilla voi olla asiantuntijuutensa kautta erilainen tavoitteen määrittely. Vanhemmilla on motoriseen oppimiseen oma näkökulmansa ja ammattilaisilla puolestaan on ammatillisen orientaationsa kautta muodostuneet tavoitteet suhteessa varhaiskasvatuksen suunnitelmaan. Eri näkökulmasta kohtaavien tavoitteiden tulisi olla toisiaan tukevia. (Sipari 2008: 72.)

Tässä kehittämistyössä selvitetään mitä on vanhempien ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten yhteistoiminta motorisen oppimisen edistämiseksi vanhempien näkökulmasta, koska varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa painotetaan varhaiskasvatustilanteista lasten huoltajien mahdollisuutta osallistua ja vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Tällä kehittämistyöllä kehitetään varhaiskasvatuksen toimintatapaa, joilla mahdollistetaan vanhempien osallisuus ja vaikuttamisen mahdollisuudet. (Opetushallitus 2018: 34.)

Vanhempien ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten yhteistoiminnalla lapsen motorisen oppimisen tukitoimet ulottuvat ohjatusta harjoittelusta myös arjen toimintoihin. Näin myös uudet opitut taidot siirtyvät hiljalleen arjen tilanteisiin ja tehtäviin. Taitojen harjoittelu vie paljon aikaa ja lapsen motivaatiota voidaan nostaa ottamalla lapsi mukaan oppimistavoitteiden asettamiseen ja harjoittelun suunnitteluun. Harjoittelu tulee suunnitella jokaiselle yksilöllisesti, jolloin harjoitustilanteita saadaan sovitettua luontevasti mukaan arkeen ja harjoittelusta tulee lapselle onnistumisen kokemusten kautta hauskaa ja palkitsevaa. (Ahonen & Asunta & Viholainen 2019: 401.) Ammattilaisilta vaaditaan kuitenkin herkkyyttä, kun ryhdytään miettimään keinoja lapsen motorisen oppimisen edistämiseksi tai erityisiin tukiin liittyen motorisen oppimisen pulmiin. Vanhempien odotukset lapsille ja elämälle ovat erilaisia, ja jokaisen perheen perhekulttuuri rakentuu kunkin perheen ihmiskäsityksistä ja arvoista. Ammattilaisten tulee ymmärtää perhekulttuuri lapsen taustalla ja selvittää perheen toiveet. (Sipari 2008: 88.)

4 Toimintaympäristö

4.1 Kannelmäen varhaiskasvatus

Tutkimuksellinen kehittämistyöni toimintaympäristönä on Helsingin kaupungin päiväkoti Vanhainen, päiväkoti Kannelmäki sekä päiväkoti Kannelmäen esiopetus Soittajankujan sivupiste, jotka toimivat tiiviisti yhdessä. Kolmessa edellä mainitussa yksikössä työskentelee yhteensä 33 varhaiskasvatuksen ammattilaista ja lapsia on yhteensä noin 170. (Tyyska 2018.)

4.2 Motoriset vaikeudet -yksikkö ja Innostun liikkumaan -hanke

CP-liiton alaisuudessa toimii Motoriset vaikeudet-yksikkö, jonka tavoitteena on tietoisuuden lisääminen motorisen oppimisen vaikeuksista, niiden paremmasta ja varhaisemmasta tunnistamisesta, menetelmistä, asenteesta ja yhteisestä tekemisestä motoristen taitojen kehittymisen edistämiseksi. Yksikkö perustettiin toteuttamaan Innostun liikkumaan -hanke, joka ajoittui vuosille 2013-2017. Motoriset vaikeudet -yksikön toiminta on edelleen jatkunut hankkeen päättymisen jälkeen. Yksikkö järjestää koulutusta motoristen oppimisvaikeuksien tunnistamiseksi. Koulutusten kohderyhminä ovat muun muassa varhaiskasvatuksen ammattilaiset, esi- ja alkuopetuksessa toimivat opettajat, alakoulun opettajat, kouluterveydenhoitajat, liikunnanohjaajat, koulunkäynninohjaajat, urheiluseuratoimijat, järjestötyöntekijät sekä lasten vanhemmat. Koulutuksessa huomioidaan erityisesti lapset, joilla on motoriikan oppimisvaikeus tai lievempiä motoriikan haasteita. (Innostun liikkumaan n.d; Suomen CP-liitto n.d). Tutkimuksellinen kehittämistyöni tukee Motoriset vaikeudet -yksikön tavoitetta edistää motorisen oppimisen vaikeuksien parempaa ja riittävän varhaista tunnistamista ja tukemista.

5 Tavoite ja tarkoitus

Tutkimuksellisen kehittämistyöni tarkoituksena oli kehittää toimintatapaa lapsen motorisen oppimisen edistämiseksi Kannelmäen varhaiskasvatustyksikössä.

Kehittämistehtävät olivat:

1. Kuvata, mitä on ammattilaisten toiminta lapsen motorisen oppimisen edistämiseksi varhaiskasvatuksessa ammattilaisten näkökulmasta.
2. Kuvata mitä on ammattilaisten toiminta tulevaisuudessa motorisen oppimisen edistämiseksi ammattilaisten näkökulmasta.
3. Kuvata mitä on varhaiskasvatuksen ja vanhempien yhteistoiminta motorisen oppimisen edistämiseksi vanhempien näkökulmasta.

Tutkimuksellisen kehittämistyöni tuotoksena muodostui kuvaus toimintatavan ydintekijöistä lapsen motorisen oppimisen edistämiseksi varhaiskasvatuksessa.

6 Menetelmälliset ratkaisut

6.1 Tutkimuksellinen lähestymistapa

Tässä tutkimuksellisessa kehittämistyössä hyödynnettiin toimintatutkimuksellista lähestymistapaa. Toimintatutkimuksessa etsittiin toimintatapaan liittyviin haasteisiin yhdessä ratkaisuja. Toimintaa suunniteltiin ja refleктоitiin yhdessä ja tavoitteena oli nykytilanteen kehittäminen. (Kuula 1999: 23; Kuusela 2005: 21–22; Kananen 2014: 34.) Tämä työ oli ammatillisen kehittymisen ja oppimisen prosessi, joka liittyi varhaiskasvatuksessa ilmeviin käytännön tarpeisiin ja niiden tunnistamiseen. Tässä toimintatutkimuksessa ei annettu ulkoapäin suoria ohjeita ja kehittämistoimintaehdotuksia, vaan toiminnan kehittäminen nousi toimijoista itsestään toimintana ja voimana, jossa henkilöt, joita nämä käytäntöön liittyvät tarpeet koskettavat, keksivät itse ratkaisut. Tällöin osallistujat myös sitoutuivat muutokseen paremmin. (Kananen 2014: 11.) Toimintatutkimuksellinen lähestymistapa sopi tähän kehittämistyöhön, sillä muutos toimintatavassa saatiin aikaiseksi toiminnan kautta, eikä muutosta olisi tapahtunut ohjeistamalla. Tässä työssä kehittämisen kohteena oli ryhmä ja sen toiminta sekä ihmisten toiminnan muuttaminen. (Kananen 2014: 13–15.)

Tässä tutkimuksellisessa kehittämistyössä ehdimme ajan sallimissa raameissa toteuttaa toimintatutkimuksen yhden syklin suunnitteluvaiheen. Suunnitteluvaiheeseen kuului tarpeen määrittäminen, kirjallisuuskatsaus, toimintatutkimuksen prosessien suunnittelemisen sekä aineiston kerääminen ja analysointi (Anttila 2000: 322). Suunnitteluvaiheen tuotoksena muodostui kuvaus toimintatavan ydintekijöistä lapsen motorisen oppimisen edistämiseksi varhaiskasvatuksessa.

Tämän toimintatutkimuksen tuotoksena muodostunutta kuvausta uudesta toimintatavasta ei ole tarkoitus toteuttaa varhaiskasvatuksessa pysyvästi. Uusi, kehitetty toimintatapa on vain väliaikainen, kunnes taas kehitetään uusi, vielä parempi tapa toimia. Onnistuneena toimintatutkimuksena voidaankin pitää työyhteisössä syntynyttä prosessia, joka etenee organisoituneesti ja reflektiivisesti, toimintaa ja tavoitteita jatkuvasti pohtien ja kehittäen. (Heikkinen & Huttunen & Moilanen 1999: 45.) Tutkimuksellinen kehittämistyönikin on todellisuudessa varsin lyhykestoinen, mutta toteuttamalla sen onnistuneesti voin edesauttaa myönteisen muutosprosessin syntymisessä.

Tutkimuksellisen kehittämistyöni lähtötilanteessa Kannelmäen varhaiskasvatus on tunnistanut tarpeen kehittää motorista oppimista edistävää toimintatapaa. Varhaiskasvatusyksikössä järjestettiin ennen kehittämistyötä Motoriset vaikeudet -yksikön toteuttama koulutus. Koulutus antoi ammattilaisille työvälineitä toiminnan kehittämiseen, mutta niiden käyttö, muokkaus ja kehittäminen tapahtuivat vasta arjessa. Varhaiskasvatuksen ammattilaiset ja vanhemmat kehittivät yhteiskehittelyn menetelmin motorista oppimista edistävää toimintatapaa. Ammattilaisille ja vanhemmille järjestettiin erilliset tilaisuudet. Tilaisuuksissa kehittäjä ohjasi ryhmän keskustelua, mutta toimintatavan arviointi, ideointi ja kehittäminen nousivat kehittäjän keskustelun fasilitoinnin avulla ammattilaisista ja vanhemmista itsestään.

Toimintatutkimuksessa kehittäjän rooli oli ohjata tiedontuottajien ryhmän keskustelua pysymään annetuissa teemoissa. Kehittäjä fasilitoi tarvittaessa keskustelua ja esitti syventäviä ja tarkentavia kysymyksiä sekä hallitsi ajankäyttöä. Kehittäjän rooli ei ollut osallistua keskusteluun tiedontuottajana.

Tutkimuksellisen kehittämistyöni tiedonintressi oli praktinen ja sillä pyrittiin tukemaan ammattilaisia tiedostamaan ja kehittämään nykyistä toimintatapaa varhaiskasvatuksessa. Praktisella tiedonintressillä pyrittiin ymmärtämään tiedontuottajia varhaiskasvatuksen kontekstissa, jota tuki tulkitsevat tiedonhankinnan menetelmät. (Anttila 2000: 20.)

6.2 Tiedontuottajien valinta ja kuvaus

Tässä toimintatutkimuksessa tiedonantajat valittiin niistä intressi- eli sidosryhmistä, joita asia koski (Kananen 2014: 49). Tähän kehittämistyöhön osallistuivat henkilöt toimivat kehittämiseen tarvittavan tiedon tuottajina motorisen oppimisen edistämiseksi, eivät tutkittavina kohteina. Tiedontuottajat työskentelivät kehittämistyön toimintaympäristössä (ammattilaiset) tai olivat varhaiskasvatuksessa olevien lasten vanhempia. Täten tämän kehittämistyön tiedontuottajat olivat päivittäin yhteydessä toimintaympäristöön ja asia koski heitä. Kaikkia varhaiskasvatusyksikön lapsien vanhempia tiedotettiin yksikössä tapahtuvasta kehittämistyöstä (liite 1).

Ensimmäisen kehittämistehtävä oli kuvata, mitä on ammattilaisten toiminta lapsen motorisen oppimisen edistämiseksi varhaiskasvatuksessa ammattilaisten näkökulmasta. Tämä selvitettiin vapaaehtoisilla tiedontuottajilla, jotka työskentelivät toimintaympäristön

varhaiskasvatussyksiköissä. Varhaiskasvatuksen varajohtaja jakoi ammattilaisille tutkimus- ja henkilötiedotteen (liite 1). Kuusi vapaaehtoista tiedontuottajaa ilmoittautui varajohtajalle, jonka kanssa kehittäjä sopi työyhteisölle sopivan tapaamisajan. Kehittäjä sopi tapaamisen ja ohjeisti havainnointilomakkeen käytön tiedontuottajille sekä varmisti tiedontuottajan vapaaehtoisuuden suostumusasiakirjalla (liite 3). Sisäänottokriteerinä oli tiedontuottajan työskenteleminen varhaiskasvatuksen ammattilaisena kehittämistyön toimintayksikössä havainnointijakson aikana. Tiedontuottajan tuli olla havainnointijakson aikana fyysisesti läsnä kehittämistyön varhaiskasvatussyksikössä. Tiedontuottajan tuli olla osallistunut helmikuussa 2019 järjestettyyn Motoriset vaikeudet -yksikön koulutukseen.

Toinen kehittämistehtävä oli kuvata mitä on ammattilaisten toiminta tulevaisuudessa motorisen oppimisen edistämiseksi ammattilaisten näkökulmasta. Tämä selvitettiin vapaaehtoisilla tiedontuottajilla, jotka työskentelivät toimintaympäristön varhaiskasvatussyksikössä. Tiedontuottajiksi ammattilaisten ryhmäkeskusteluun valittiin ensimmäiset kuusi vapaaehtoista ilmoittautumisjärjestyksessä. Varhaiskasvatuksen varajohtaja lähetti kaikille ammattilaisille noin viikko ennen ryhmäkeskustelua muistutuksen sähköpostitse, jotta kaikki halukkaat pääsisivät osallistumaan. Sisäänottokriteerinä oli tiedontuottajan työskenteleminen varhaiskasvatuksen ammattilaisena kehittämistyön toimintayksikössä. Tiedontuottajan tuli olla ryhmäkeskustelussa fyysisesti läsnä. Tiedontuottajien annettiin rauhassa tutustua tutkimus- ja henkilötiedotteeseen (liite 4). Tiedontuottajien vapaaehtoisuus varmistettiin allekirjoittamalla suostumuslomake (liite 5).

Kolmas kehittämistehtävä oli kuvata, mitä on varhaiskasvatuksen ja vanhempien yhteistoiminta motorisen oppimisen edistämiseksi vanhempien näkökulmasta. Vanhempien mahdollisuudesta osallistua vapaaehtoiseksi tiedontuottajaksi kehittämiseen ilmoitettiin tutkimus- ja henkilötiedotteiden (liite 6) avulla varhaiskasvatussyksiköiden ilmoitustauluilla. Kehittäjä toimitti tutkimus- ja henkilötiedotteet yksiköihin. Tiedotteissa oli kehittäjän puhelinnumero ja sähköpostiosoite, johon vanhemmat saivat ilmoittaa osallistumisensa. Vanhemmista valittiin ryhmämuotoista teemahaastattelua varten viisi vapaaehtoista. Haastatteluun olisi mahtunut enemmän osallistujia, mutta ilmoittautumisia ei tullut enempää. Kaksi osallistujaa perui osallistumisensa haastattelupäivänä, joten lopulta haastatteluun osallistui kolme vanhempaa. Sisäänottokriteerien täyttymiseksi oli tiedontuottajan oltava kehittämistyön varhaiskasvatussyksikön lasten vanhempi tai muu lähi-ihminen, joka osallistui kehittämiseen vapaaehtoisesti. Tiedontuottajan ei tarvinnut olla lapsen vanhempi, vaan osallistuja voi olla lapsen muu lähi-ihminen, kuten isovanhempi, täti tai

muu läheisesti lapsen arkeen osallistuva henkilö. Tässä kehittämistyössä käytän sujuvan kielenkäytön vuoksi sanaa vanhemmat, vaikka osallistuja olisikin joku muu lähi-ihminen. Sisäänottokriteerinä tiedontuottajan tuli olla ryhmäkeskustelussa fyysisesti läsnä. Teema-astattelut toteutettiin suomeksi, jonka vuoksi vanhemman oli oltava suomenkielinen. Tiedontuottajien vapaaehtoisuus varmistettiin suostumusasiakirjalla (liite 7).

6.3 Aineiston kerääminen

Tämän tutkimuksellisen kehittämistyön aineisto kerättiin vaiheittain. Ennen tutkimuksellisen kehittämistyön tiedonkeruuta varhaiskasvatusyksikössä järjestettiin helmikuussa 2019 Motoriset vaikeudet -yksikön koulutus. Koulutus antoi ammattilaisille teoretietoaa toiminnan kehittämiseen. Kehittämistyö eteni taulukossa (taulukko 2) esitetyn kehittämisprosessin kuvauksen mukaisesti.

Taulukko 2. Aineiston keruu ja analyysi kehittämistehtävittäin.

Kehittämistehtävä	Kehittäjäryhmä	Aineiston keruu ja analyysimenetelmät	Tulos
1. Kuvata, mitä on ammattilaisten toiminta lapsen motorisen oppimisen edistämiseksi varhaiskasvatuksessa ammattilaisten näkökulmasta.	Ammattilaiset	Havainnointilomake, aineistolähtöinen sisällönanalyysi.	Kuvaus siitä, mitä on ammattilaisten toiminta lapsen motorisen oppimisen edistämiseksi.
2. Kuvata, mitä on ammattilaisten toiminta tulevaisuudessa motorisen oppimisen edistämiseksi ammattilaisten näkökulmasta	Ammattilaiset	Learning Cafe, aineistolähtöinen sisällönanalyysi.	Kuvaus siitä, mitä on ammattilaisten toiminta tulevaisuudessa motorisen oppimisen edistämiseksi ammattilaisten näkökulmasta
3. Kuvata, mitä on varhaiskasvatuksen ja vanhempien yhteistoiminta motorisen oppimisen edistämiseksi	Vanhemmat	Teemahaastattelu, aineistolähtöinen sisällönanalyysi	Kuvaus siitä, mitä on varhaiskasvatuksen ja vanhempien yhteistoiminta motorisen oppimisen edistämiseksi

Ensimmäinen kehittämistehtävä oli kuvata, mitä on ammattilaisten toiminta lapsen motorisen oppimisen edistämiseksi varhaiskasvatuksessa ammattilaisten näkökulmasta. Kehittämistehtävään tarvittavan tiedon tuottamiseksi varhaiskasvatuksen ammattilaiset havainnoivat toimintaansa havainnointilomakkeen avulla (liite 8). Havainnointilomakkeen avulla ammattilainen havainnoi toimintaa motorisen oppimisen teoriaan perustuen lapsen, toiminnan ja ympäristön kautta. Liitteenä havainnointilomakkeen ohjeistus (liite 9). Hyödynsin kehittämistyöni havainnointilomakkeen ohjeistuksessa Vilkan (2007) ohjeistusta. Sen mukaan havaintojen tuottaminen etenee kysymysten avulla. Tällaisia havainnointia tukevia kysymyksiä olivat: Mitä oivalluksia koit työssäsi? Kuinka teit muutoksia toimintatavoissasi? Miten huomioit lapsen perheen? Mitä muutoksia olet huomannut työyhteisössäsi tai itsessäsi? Mitä muutoksia olet huomannut omassa asenteessasi tai työyhteisön asenteissa? (Vilka 2007: 78.)

Havainnointilomake oli kehittäjän itse laatima, ja se laadittiin motorisen oppimisen teoriaan perustuen. Sen suunnittelussa pyrittiin toteuttamaan varhaiskasvatuksen ammattilaisten toiveita lomakkeen nopeasta ja helposta käytöstä. Lomake toteutettiin paperiversiona, jotta havainnoinnin kirjaukset voitiin kirjoittaa myös ulkona ilman mobiililaitteita tai tietokonetta. Ammatillaiset havainnoivat toimintaansa kahden työviikon ajan. Tämän jälkeen havainnointilomakkeet kerättiin pois. Aineistoksi tuli kehittäjän puhtaaksikirjoittamana havainnointilomakkeet, 6 x A4 sivua, taulukoitua tekstiä.

Tämän tutkimuksellisen kehittämistyön toinen kehittämistehtävä oli kuvata, mitä on ammattilaisten toiminta tulevaisuudessa motorisen oppimisen edistämiseksi ammattilaisten näkökulmasta. Kehittämistehtävään tarvittavan tiedon tuottamiseksi varhaiskasvatuksen ammattilaisille järjestettiin ryhmäkeskustelutapaaminen, jossa hyödynnettiin Learning cafe- menetelmää. Tämän menetelmän avulla keskusteltiin ja visioitiin uusia ideoita siitä, mitä on ammattilaisten toiminta tulevaisuudessa motorisen oppimisen edistämiseksi. Learning Cafe-menetelmässä tärkeää oli keskustelu, jossa jokainen sai selittää omat näkemyksensä, ja ryhmässä pyrittiin löytämään yhteinen ymmärrys toimintatavan kehittämiseksi. Menetelmä opetti yhteisten ratkaisujen löytämisessä. Toisten näkemyksiä sai kommentoida ja kyseenalaistaa, mutta tärkeätä oli myös ryhmän yhteisen mielipiteen löytäminen. (Innokylä 2018.)

Ammattilaisten ryhmäkeskusteluun osallistui kuusi henkilöä. Osallistujilta kysyttiin suullisesti lupa siihen, voiko keskustelutilaisuuteen osallistua avustaja, joka toimi kehittäjän tukena. Kaikilta osallistujilta saatiin suullinen lupa. Ennen keskustelun alkua osallistujille kuvattiin suullisesti havainnointilomakkeista saadun aineiston yhteenveto. Lisäksi alustuksessa hyödynnettiin kehittämissyhtiö Toimiva Oy:n ja Metropolia ammattikorkeakoulun kehittämää karttaa kuntoutusosaamisen yhteiseen suunnitteluun (Hämeen ammattikorkeakoulu n.d). Sen avulla kehittäjä havainnollisti ryhmälle mille kartan alueille ammattilaisten toiminta havainnointilomakkeiden aineiston perusteella sijoittuu. Havainnollistaminen tehtiin kirjoittamalla muutama lainaus havainnointilomakkeista post-it-lapuille, jotka kehittäjä kiinnitti seinällä olevalle kartalle. Kartan avulla kehittäjä pyrki tukemaan ammattilaisten keskustelun käynnistämistä, jossa he kehittivät työyhteisön toimintaa. Kehittäjän alustuksen jälkeen osallistujat jaettiin sattumanvaraisesti kahteen pöytäryhmään, joissa kussakin oli esitetty kysymyksiä motorisen oppimisen teoriaan perustuen. Tutkimussuunnitelman mukaan pöytäryhmiä olisi ollut kolme, mutta vähäisen osallistujamäärän vuoksi ryhmä jaettiin kahteen. Kysymykset oli kirjoitettu pöytiin paperiarkeille. Kummassakin pöydässä oli tyhjä, suuri posterit, sekä kyniä ja tusseja, jotta ryhmä pystyi

kirjoittamaan ajatuksiaan ja ideoitaan ylös. Ensimmäisen pöydän teemana oli lapsen yksilölliset ominaisuudet ja toiminto. Tämän pöydän kysymyksiä oli lapsen yksilöllisiin ominaisuuksiin liittyen:

1. Mitä hyviä käytäntöjä ja tietoa meillä on lapsen yksilöllisistä ominaisuuksista? Miten niitä tulevaisuudessa konkreettisesti hyödynnetään?
2. Mitä uusia käytäntöjä tarvitaan lapsen yksilöllisten ominaisuuksien huomioimiseksi?
3. Kuvaa arjen toimintoina, miten lasta osallistetaan suunnitteluun? (esimerkiksi millaisia motorisia taitoja he haluaisivat oppia)

Toimintoihin liittyvät kysymykset olivat:

1. Mitä hyviä käytäntöjä meillä on erilaisten toimintojen toteuttamiseksi? Miten niitä tulevaisuudessa konkreettisesti hyödynnetään?
2. Mitä välineitä meiltä puuttuu? Kuvaa konkreettisesti kuinka voimme ne saada ja/tai korvata.
3. Mitkä ovat vahvuksiamme toimintojen toteutumiseksi? Kuinka voimme hyödyntää niitä jatkossa paremmin?

Toisen pöydän teemana oli ympäristö. Tämän pöydän kysymyksiä olivat:

1. Mistä motorisen oppimisen edistämisessä on kyse? Miten luodaan uusi yhteinen näkemys?
2. Mitä uusia käytäntöjä tarvitaan ympäristön hyödyntämiseksi? Miten se toteutetaan konkreettisesti?
3. Mitä uutta tietoa tarvitaan ympäristöstä? Kuvaa konkreettisesti kehittämisen kohde.

Kehittäjän esittämän yhteenvedon pohjalta osallistujat aloittivat vilkkaan keskustelun pöytäryhmittäin. Välillä ryhmiä vaihdettiin niin, että vain ryhmän puheenjohtaja jäi pöytään. Lopuksi ryhmien postereille muodostamat tuotokset esiteltiin puheenjohtajan vetämänä. Ryhmäkeskustelu kesti 1 h 45 min. Aineistoksi kerättiin tuotosten esittelyt, jotka nauhoitettiin, 45 min. Litteroitua aineistoa tuli 9 x A4 sivua (fontti Calibri koko 11, riviväli 1).

Tämän tutkimuksellisen kehittämistyön kolmas kehittämistehtävä oli kuvata, mitä on varhaiskasvatuksen ja vanhempien yhteistoiminta motorisen oppimisen edistämiseksi vanhempien näkökulmasta. Kehittämistehtävään tarvittavan tiedon tuottamiseksi vanhemmille järjestettiin ryhmämuotoinen teemahaastattelu, joka toteutettiin teemahaastattelumenetelmällä. Ryhmähaastatteluun osallistui kolme haastateltavaa. Kaksi vanhempaa perui osallistumisensa haastattelupäivänä. Ryhmähaastattelu järjestettiin Kannelmäen palvelutalossa, koska Kannelmäen varhaiskasvatuksen sisätilat ovat kiinni ilta-aikaan, jolloin

haastattelu järjestettiin. Ennen haastattelua kehittäjä kuvasi tilaisuuden alustuksessa ammattilaisten ryhmäkeskustelussa kerätyn aineiston yhteenvedon sekä lyhyesti, mitä lapsen motorinen oppiminen tarkoittaa. Teemahaastattelun kysymykset olivat:

Teema 1: Lapsen yksilölliset ominaisuudet:

- Oletteko keskustelleet varhaiskasvatuksen ammattilaisten kanssa lapsenne motorisista taidoista?
- Oletteko keskustelleet varhaiskasvatuksen ammattilaisten kanssa mitä taitoja lapsenne haluaisi oppia?
- Millä tavoin lapsenne motorista kehitystä seurataan?
- Miten lapsenne yksilöllisyys huomioidaan?

Teema 2: Toiminto

- Tarjoaako päiväkodin/esiopetuksen arki motorista kehitystä edistävää toimintaa? Miten vanhemmat voivat siihen vaikuttaa?
- Kannustaako päiväkodin/esikoulun arki lastanne liikkumaan?

Teema 3: Ympäristö

- Kuvaile vuorovaikutusta ja kohtaamisia varhaiskasvatuksen ammattilaisten kanssa arjen tilanteissa.
- Kannustetaanko teitä yhteistoimintaan? Millä tavoin?
- Miten te ja varhaiskasvatuksen ammattilaiset voitte yhdessä tukea lapsen motorista kehitystä?
- Millä tavoin varhaiskasvatuksen ammattilaiset kannustavat perheitä liikkumaan? mitä toivoisit?

Ryhmähaastattelun etu verrattuna yksilöhaastatteluun oli ryhmän dynamiikka, joka vei käsiteltäviä asioita eteenpäin. Tässä tutkimuksellisessa kehittämistyössä teemahaastattelun valinta haastattelumetodiksi mahdollisti vanhemmille strukturoitua haastattelua vapaamman tilaisuuden ilmaista omaa näkemystään käsiteltävästä teemasta. (Ojasalo & Moilanen & Ritalahti 2014: 111–112.) Pötsönen & Välimaa (1998) muistuttavat teoksessaan haastateltavien tietoturvasta Kruegeriin (1994) viitaten. Ryhmähaastatteluun osallistujia tiedotettiin ennen haastattelun alkua siitä, että vaitiolovelvollisuus koskee vain kehittäjää, eikä samaa ehdottomuutta voitu vaatia haastateltavilta. (Pötsönen & Välimaa 1998: 4.) Tämän tutkimuksellisen kehittämistyön teemahaastattelu nauhoitettiin. Aineistoksi kerättiin 65 minuuttia nauhoitettua haastattelua. Litteroitua aineistoa tuli 11,5 x A4 sivua (fontti Calibri koko 11, riviväli 1).

6.4 Aineiston analysointi

Kehittämistehtävissä kerätyn aineiston sisällönanalyysi tehtiin aineistolähtöisesti. Ensimmäiseksi aineisto redusoitiin eli pelkistettiin. Seuraavaksi aineisto klustroidiin eli ryhmiteltiin. (Tuomi & Sarajärvi 2009: 108.) Nauhoitetut haastattelut ja ryhmäkeskustelut kuunneltiin useamman kerran läpi. Litteroidut aineistot luettiin useita kertoja läpi, sisältöihin tutustuen. Aineistolle määriteltiin analyysiyksikkö, joka tässä kehittämistyössä oli ajatuskokonaisuus. Kerätylle aineistolle esitettiin analyysikysymykset, jotka olivat kehittämistehtävien mukaan seuraavanlaiset: Havainnointilomakkeiden aineiston analyysikysymys oli ”mitä on ammattilaisten toiminta lapsen motorisen oppimisen edistämiseksi varhaiskasvatuksessa ammattilaisten näkökulmasta”. Ammattilaisten ryhmäkeskustelusta kerätyn aineiston analyysikysymys oli ”mitä on ammattilaisten toiminta tulevaisuudessa motorisen oppimisen edistämiseksi”. Vanhempien ryhmähaastattelussa kerätyn aineiston analyysikysymys oli ”mitä on vanhempien ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten yhteistoiminta motorisen oppimisen edistämiseksi vanhempien näkökulmasta”. Puhtaaksikirjoituksen vaiheessa pyrittiin siirtämään keskusteluiden moniulotteisuus sekä säilyttämään mahdollisimman tarkasti se, mitä ammattilaiset ja vanhemmat olivat sanoneet ja miten he olivat sen sanoneet (Kylmä & Juvakka 2007: 110). Aineistosta saadun tuloksen avulla pyrittiin saamaan ymmärrystä tiedontuottajien kuvaamasta merkityskokonaisuudesta (Vilka 2015: 164).

Aineiston analysoitiin systemaattisesti ja objektiivisesti sisällönanalyysi -menetelmää hyödyntäen. Tällä menetelmällä tutkittavasta ilmiöstä saatiin kuvaus tiivistetyssä ja yleisessä muodossa. Sisällönanalyysillä aineisto järjestettiin ja siitä tehtiin johtopäätökset. Sisällönanalyysi oli tekstianalyysia, jossa tekstistä löydettiin merkityksiä. (Tuomi & Sarajärvi 2009: 103–104.) Alla esimerkki vanhempien aineiston analysoinnista (taulukko 3).

Taulukko 3. Esimerkki aineiston analyysistä.

Alkuperäinen ilmaisu	Pelkistetty ilmaisu	Alaluokka	Yläluokka
Vois aika hyvin varata sen. Voihan siinä ruuhkaa olla mutta toisaalta niin ihan päiväsaikaan niin ei välttämättä kuitenkaan..	Tenniskentän voisi varata.	läheisen tenniskentän hyödyntämistä, ammattilaisten toimesta.	Lähialueiden hyödyntämistä ammattilaisten toimesta.
Et enemmän ehkä hyödyntää sit ihan niitä oikeitakin lähiliikuntapaikkoja.	Vanhempi toivoo että päiväkotihyödyntäisi lähiliikuntapaikkoja nykyistä enemmän.	Lähiliikuntapaikkojen hyödyntämistä, ammattilaisten toimesta.	
Tästäkin meidän lapsi mainitsi kun oli käyty siinä pelaamassa jalkapalloa tos kentällä. Että sekin oli sen verran eksoottista. Et sinne ei oo menty selvästi kaaheen useesti kun siitä piti sit oikeen näyttää että tuolla noin me oltiin.	Voisi hyödyntää enemmän lähiliikuntapaikkoja.	Jalkapallokentän hyödyntämistä, ammattilaisten toimesta.	
Miksei niillä voi olla vaikka viikottainen vuoro päiväkodilla ja sit joku yks ryhmä menis siihen joka viikko. Et ei sen tarte olla ryhmällä viikottainen vaan et se päiväkotihyödyntäisi lähiliikuntapaikkoja.	Vanhempi toivoo, että päiväkodilla olisi viikottainen vuoro läheiselle tekonurmikentälle.	Tekonurmikentän viikoittaista hyödyntämistä.	
Sekin on aina tietysti niitä et siinä täytyy aina olla se joku tyyppi joka osaa ja jaksaa ja jolle se on sillä tavalla helppoa. Aluksi ei saatu noita kun ei osata käyttää printteriä ja nyt ei saatu tota meiliä kun ei osata käyttää meiliä ja siellä ei koskaan ollu ketään ihmistä ja siihen menee niin kauan aikaa koska ei osata käyttää.	Vanhempi toteaa että aktiivinen sähköinen viestiminen vaatii ammattilaisilta osaamista, sillä muutoin siihen menee liian kauan aikaa jos ei osata käyttää laitteita.	Ammattilaisilta sähköisten viestimien hallintaa.	

Sisällönanalysoinnin tarkoituksena oli informaatioarvon lisääminen, koska hajanaisesta aineistosta rakennettiin selkeä ja yhteneväinen informaatio eli tässä tapauksessa tuotos. (Tuomi & Sarajärvi 2009: 108; Ojasalo & Moilanen & Ritalahti 2014: 119; Kylmä & Juvakka 2007: 113.)

6.5 Tutkimuksellisen kehittämistyön eteneminen

Metropolia ammattikorkeakoulu kutsui hankkeiden edustajia esittelemään Kuntoutuksen YAMK-opiskelijoille mahdollisuutta yhteistyöhön kehittämistyön kautta. Motoriset vaikeudet -yksikön tavoitteena oli tietoisuuden lisääminen motorisen oppimisen vaikeuksista, niiden paremmasta ja varhaisemmasta tunnistamisesta, menetelmästä, asenteesta ja yhteisestä tekemisestä motoristen taitojen kehittymisen edistämiseksi (Innostun liikkumaan 2018; Suomen CP-liitto n.d). Kehittäjän kiinnostuksen herättyä aiheeseen, kehittäjä ehdotti oman asuinalueensa varhaiskasvatuksen varajohtajalle tapaamista. Tapaamisessa käydyssä keskustelussa havaittiin varhaiskasvatusyksikön tarve kehittää toimintatapaa lapsen motorisen oppimisen edistämiseksi. Kehittämistarpeen vuoksi yksikössä järjestettiin tämän kehittämistyön ulkopuolella 26.2.2019 Motoriset vaikeudet -yksikön koulutus.

Kehittämistyöni eteni vaiheittain. Kehittämistyön eteneminen ja osallistujat ovat esiteltyinä kehittämistyön aikataulussa (taulukko 1). Kehittämistyölle myönnettiin tutkimuslupa Helsingin kaupungilta 6.5.2019. Tämän jälkeen kehittämistyö jatkui aineistonkeruulla, jonka ensimmäisessä vaiheessa ammattilaiset havainnoivat toimintaansa havainnointilomakkeiden avulla kaksi viikkoa kesäkuun- elokuun aikana. Elokuun lopussa havainnointilomakkeet kerättiin pois ja aineistosta tehtiin yhteenveto. Syyskuun alussa oli ammattilaisten ryhmäkeskustelu, jonka alustuksessa hyödynnettiin havainnointilomakkeiden aineiston yhteenvetoa. Ammattilaisten ryhmäkeskustelusta kerätystä aineistosta laadittiin yhteenveto, jota käytettiin vanhempien ryhmähaastattelun alustuksessa. Vanhempien ryhmämuotoinen teemahaastattelu järjestettiin syyskuun puolivälissä. Aineiston analysointi oli syys-marraskuussa. Marraskuussa 2019 kehittäjä esitteli tutkimuksellisen kehittämistyön ja sen tulokset symposiumissa.

Taulukko 1. Kehittämistyön aikataulu.

Aika	Toteutus ja osallistujat	Paikka
Elo-syyskuu 2018	Aiheen ideointi, yhteistyön ehdottaminen varhaiskasvatuksen edustajille.	Kannelmäki
Loka-marraskuu 2018	Tarveanalyysi, yhteydenpitoa osapuolten kanssa.	Metropolia
Joulukuu 2018	Aiheanalyysin käsittely seminaarissa. Paikalla hankkeen edustaja.	Metropolia
Tammikuu 2019	Tutkimussuunnitelman käsittely seminaarissa.	Metropolia
Huhtikuu 2019	Tutkimusluvan hakeminen Helsingin kaupungilta.	
Toukokuu 2019	Tutkimuslupa Helsingin kaupungilta.	
Kesäkuu-elokuu 2019	Ammattilaisten kahden viikon mittainen havainnointijakso.	Kannelmäki
Syyskuu 2019	Ammattilaisten ryhmäkeskustelu. Vanhempien ryhmähaastattelu.	Kannelmäki
Lokakuu 2019	Aineiston analysointi.	
Marraskuu 2019	Kehittämistyön esittely seminaarissa. Kehittämistyön reflektointi osapuolten kanssa.	Metropolia
Joulukuu 2019	Kehittämistyön julkaisu	Metropolia Kannelmäki

Metropolia ammattikorkeakoululla järjestetyssä kuntoutuksen symposiumissa Motoriset vaikeudet -yksikön edustaja ja Metropolia ammattikorkeakoulun ohjaavat opettajat reflektoivat kehittämistyötä ja sen tuloksia kehittäjän kanssa. Lopuksi kehittäjä kirjoitti lopullisen raportin. Kehittämistyö julkaistiin joulukuussa 2019.

7 Lapsen motorisen oppimisen edistäminen varhaiskasvatuksessa

7.1 Varhaiskasvatuksen ammattilaisten toiminta lapsen motorisen oppimisen edistämiseksi varhaiskasvatuksessa ammattilaisen näkökulmasta

Ammattilaisten havainnointilomakkeiden tulokset kuvasivat ammattilaisten toiminnan nykytilaa. Tuloksista nousi esiin varhaiskasvatuksen ammattilaisille ominainen työskentelytapa havainnoida lasta. Ammattilaiset tunnistivat lapsen yksilöllisiä ominaisuuksia ja mitä taitoja harjoiteltavat toiminnot lapsessa vahvistivat. Ammattilaiset tarjosivat lapselle erilaisten toimintojen kautta mahdollisuuksia harjoitella motorisia taitoja. Sisä- ja ulkotilojen hyödynnettävyys tunnistettiin, joita olivat esimerkiksi pienryhmien omat tilat, jumpasali, leikkipuisto ja lähialueiden puut. Lapsen havainnoinnin lisäksi aineistosta nousi esiin ammattilaisten havainnot ammattilaisen omaan toimintaan liittyen, kuten lapsen kannustaminen, yhdessä iloitseminen, sekä lapsen omatoimisuuden ja osallisuuden tukeminen. Aineistosta nousi esiin myös ammattilaisten salliva asenne lasten leikki-ideoita ja kokeilunhalua kohtaan.

Ammattilaiset huomioivat lapsen tunnetiloja, vireystilaa ja yksilöllisiä luonteenpiirteitä sekä kiinnostuksenkohteita. Lapsen motivaatio tehdä asioita huomioitiin, lapselle tarjottiin mahdollisuuksia kiinnostua uusista asioista ja jo herännyttä kiinnostusta pyrittiin pitämään yllä.

Lapsen motorisia taitoja sekä oppimisen edistymistä havainnoitiin ja lapsen harjaantumattomuus erilaisissa toiminnoissa huomioitiin. Lapsen ylipaino ja kömpelyys tunnistettiin. Lapsen motorisen kehityksen merkitykselliset virstanpylväät huomioitiin, kuten lapsen ensiaskeleet. Lapsen haasteet ja vahvuudet karkeamotoriikassa huomioitiin ja motoristen perustaitojen harjoittelu mahdollistettiin. Lapsen vahvuudet, heikkoudet sekä oppimistaso hienomotorisissa taidoissa huomioitiin ja hienomotoristen taitojen harjoittelu lapselle mahdollistettiin. Myös lapsen vaikeudet havaintomotorisissa taidoissa huomioitiin ja niiden harjoittelu mahdollistettiin esimerkiksi musiikkituokiolla, jossa lapset keksivät itse oman liikkeen ja suhteuttivat liikkeen laajuuden ja voiman ympärillä olevaan tilaan.

Ammattilaiset mahdollistivat lapselle tasapainon, kehon hallinnan ja koordinaatiokyvyn harjoittelemisen. Toiminnan suunnittelu ja sääntöleikkeihin osallistuminen vaati lapselta muistia, jonka harjoittelun ammattilaiset mahdollistivat lapselle. Ammattilaiset harjoittelivat yhdessä lasten kanssa myös ohjeiden seuraamista liikkeen aikana. Tämä on taito,

jota tarvittiin esimerkiksi liikuntaleikeissä, kun opettaja ohjeisti lapsia leikin jatkuessa. Ammatillaiset huomioivat, että lapsen voi olla vaikeaa pysyä paikoillaan tai keskittyä. Keskittymiskyvyn harjoittelu mahdollistettiin.

Ammattilaiset mahdollistivat lapselle monipuolisen tilan, joka tarjosi uusia kiinnostuksen kohteita lapselle ja innosti liikkumaan. Liikkumiselle tarjottiin siihen sopiva tila ja myös esteettömyydestä huolehdittiin, kun se oli tarpeen. Lapselle opetettiin myös liikkeen suuntaa ja nopeutta kuvaavia käsitteitä, joiden tunnistaminen oli hyödyllistä esimerkiksi erilaisissa peleissä ja leikeissä.

Ammattilaiset huomioivat lasten oppimista edistävän perheiden vaikutuksen, esimerkiksi perheiden harrastuneisuuden. Ammatillaiset huomioivat, että he toimivat perheille esimerkkinä ja lasten kanssa tehty harjoittelu voi siirtyä myös kotiin. Tällaista oli esimerkiksi lapsen omatoimisuuden tukeminen lapsen puolesta tekemisen sijaan. Toisaalta ammatillaiset myös harjoittelivat lasten kanssa taitoja tietäen, että niitä harjoiteltiin vain päivähoitossa.

Ammattilaiset hyödynsivät musiikkia motorisen oppimisen edistämiseksi. Sen avulla lapsen jännitys väheni ja lapsi rentoutui. Ammatillaiset hyödynsivät erilaisia leikkejä taitojen harjoittelemiseksi sekä kaverisuhteiden muodostumiseksi. Ammatillaiset tukivat lasten ryhmäytymistä ja kavereihin tutustumista. Ammatillaiset hyödynsivät myös lasten vertaisoppimista, jossa lapset opettivat ja oppivat toisiltaan.

Ammattilaiset tunnistivat ulko- ja sisätilojen sekä päiväkotien välittömän läheisyyden ulkopuolella sijaitsevien vierailukohteiden hyödynnettävyyden, joissa lapsille mahdollistettiin taitojen harjoittelu erilaisten toimintojen kautta. Fyysisen tilan muokkaaminen tunnistettiin myös mahdollisuudeksi, jota toteuttamalla lapsen motorista oppimista voitiin edistää. Lapselle pyrittiin myös tarvittaessa järjestämään rauhallinen tila, jossa ympäristön melu ei vaikeuttanut lapsen suoriutumista. Oppimiselle haluttiin myös antaa ja rauhoittaa tilaa. Se, että tila on lapselle entuudestaan tuttu, huomioitiin oppimista edistäväksi tekijäksi.

Ammattilaiset huomioivat, että lapsen toiminta ja lapsen toimintaympäristö ovat turvallisia. Lapselle tarjottiin aikuisen turvaa, kun lapsi ilmaisi sen kaipuuta. Ammatillainen huomioi omassa toiminnassaan sallivan asenteen lasten leikki-ideoille ja kannusti lasta, kun lapsi opetteli uutta taitoa. Lapsen rohkeus kokeilla ja tehdä asioita huomioitiin ja lapselle

myös tarjottiin mahdollisuuksia haastaa itseään sekä uskaltaa. Lapsen toimintaa ohjattiin suullisesti ja manuaalisesti ja lasta autettiin tarvittaessa. Ammatilainen hyödynsi myös mallintamista ja näytti itse esimerkkiä. Lapsen itsetunnon kehittyminen ja vahvistuminen huomioitiin ja lapselle annettiin positiivista huomiota. Lapsen luotettiin ja lapsen annettiin kokeilla omia rajoja. Toiminnassa pyrittiin mahdollistamaan positiivisten kokemusten syntyminen. Ilo toiminnassa ja lapsissa tuotiin esiin ja onnistumisista iloittiin.

Lapsen omatoimisuutta tuettiin eri tavoin, esimerkiksi asettamalla vaatteet lapsen eteen lapselle valmiiksi. Askartelutuokioissa lapsi autettiin alkuun suullisen tai manuaalisen tuen avulla, josta lapsi jatkoi itse. Lasta ohjattiin ruokailu- ja wc-tilanteissa tarvittavan verran, jotta lapsen omatoimisuus arjen toiminnoissa vahvistui.

7.2 Varhaiskasvatuksen ammattilaisten toiminta tulevaisuudessa motorisen oppimisen edistämiseksi

Avointa ja myönteistä asennoitumista

Ammattilaiset kokivat, että heillä on ymmärrystä liikunnan laaja-alaisista vaikutuksista ja myös halua kehittää toimintaa, sillä liikunnan osa-alue koetaan tärkeäksi. Ammatilaiset kävivät yhteiskehittelyssä keskustelua siitä, kuinka tärkeää on tukea lapsen motorista kehitystä. Ammatilaiset huomioivat motorisen kehityksen rinnalla lukuisia muita lapsen kasvatukseen ja kehitykseen liittyviä tekijöitä, joita heidän tulee huomioida, sillä lapsella voi olla motorisen oppimisen lisäksi moninaisia haasteita, kuten vaikeuksia kielen oppimisessa tai ymmärtämisessä.

Ryhmä oli hyvin yksimielinen siitä, että ammattilaisten ajattelutavan tulee tulevaisuudessa olla ennakkoluulotonta, jotta ympäristöä katsotaan avoimin mielin ja nähdään sen tarjoamat mahdollisuudet. Osallistujat pitivät tärkeänä, että ammattilaisten tulee kunkin pitää mieli avoimena uusille ideoille ja ajatuksille. Ammatilaiden asennoituminen heijastuu myös lasten toiminnan ohjaukseen. Heidän mukaansa ammattilaisten tulisi sallia lapsille etenkin sitä, mitä lapset ehdottavat. Isompien lasten kanssa voisi olla pihäsääntöjen suhteen sallivampi, kun päivähoidon pienimmät lapset eivät ole ulkona. Tästä esimerkkinä mainittiin, että isommat lapset saisivat nousta liukumäkeä ylöspäin silloin, kun pienet lapset ovat sisällä ja pienten lasten paikallaollessa taas ohjeistaa isoja lapsia jälleen laskemaan liukumäkeä vain alaspäin. Yhteisistä pihäsäännöistä tulee yhdessä sopia, jotta kaikilla ammattilaisilla on yhteinen ymmärrys siitä mikä on sallittua. Säännöistä sopiminen aiheutti keskustelua siitä, muodostuuko sääntöjen sopimisesta kieltolista. Osa

ryhmästä kuitenkin koki, että tiedostamalla sen mitä ei ole yhteisesti sallittu, on mahdollista pyrkiä keksimään jotakin sallittua toimintaa lapselle rajoitetun toiminnan tilalle.

Työskentely varhaiskasvatuksessa on osallistujien mukaan tiivistä yhdessäoloa ja vaatii joustavuutta kaikilta ammattilaisilta. Jokainen ammattilainen tekee työtä omalla persoonallaan ja se tarkoittaa myös toisten persoonien hyväksymistä.

Ammattilaisen osaamisen ja ymmärryksen syventäminen

Ammattilaiset kehittävät tulevaisuudessa toimintatapaansa vieraillemalla liikuntapainotteisessa päiväkodissa. Sieltä ammattilaiset toivovat saavansa uusia ideoita ja intoa toiminnan eteenpäin viemiseksi. Yksikköön kutsutaan ulkopuolinen asiantuntija, jonka osaamista liikunnan lisäämiseksi ahtaissa sisätiloissa hyödynnetään.

Ammattilaisten osaamisen kartoittaminen ja levittäminen

Uuden osaamisen rinnalla ammattilaiset nostivat esiin jo olemassa olevan osaamisen hyödyntämisen. Kunkin ammattilaisen vahvuudet, mielenkiinnon kohteet ja erityisosaaminen tulee kartoittaa. Ammattiosaamista ja ideoita levitetään tyhy-päivissä, tiimipalaverissa ja Peda-foorumissa. Edellä mainittujen kanavien kautta uutta toimintatapaa motorisen oppimisen edistämiseksi levitetään ja kehitetään. Toimintayksiköistä löytyy ammattilaisten osaamista, jota voidaan levittää myös kierrättämällä sisätiloja. Kierrättämällä ja vieraillemalla toisissa ryhmissä ammattilaiset voivat havainnoida omaa toimintaansa, sillä he kokevat, että muutoin omalle toiminnalle ja oman ryhmän lapsille sokeutuu. Kierrättämällä sisätiloja ammattilaiset näkevät toistensa hyviä työtapoja ja ideoita. Keskustelussa nousi esiin, että toimintatapoihin liittyviä tiukkoja määräyksiä paremmin toimii työkalareiden inspiroiminen näyttämällä itse omalla toiminnalla esimerkkiä, kuten hyödyntämällä jumppakuvia ja jättämällä ne käytön jälkeen esille toisten hyödynnettäväksi.

Sisätilojen kierrättäminen ja vierailut

Lasten vertaisoppimista hyödynnetään ryhmävierailuilla. Ryhmävierailut toteutetaan pienryhmissä taitojen mukaan tai sekaryhminä, jolloin lapset oppivat toisiltaan. Vierailuja

järjestetään myös Liikuntamylyyn. Liikuntamylyn kaukaisen sijainnin vuoksi siellä vierailua ei nähdä säännöllisenä mahdollisuutena vaan noin kaksi kertaa vuodessa järjestettävänä mahdollisuutena. Pyöräilyn harjoittelu mahdollistetaan toimintaympäristön läheisyydessä. Päivittäistä, pitkin päivää tapahtuvaa liikkumista lisätään. Liikettä tuodaan päivittäin eri ympäristöihin.

Sisätilojen tehokas hyödyntäminen toteutuu kierrättämällä niitä. Tällöin mahdollistetaan lapsille laajemmat mahdollisuudet motoristen taitojen harjoitteluun kuin mitä ryhmän oma tila mahdollistaa. Vuoro-ulkoilua lisätään. Vuoro-ulkoilussa sisälle jäävälle ryhmälle jää kaikki sisätilat käyttöön. Myös sisätiloja (esimerkiksi pitkiä käytäviä) kehitetään ja hyödynnetään tehokkaasti.

Sit tää tilojen kierrättäminen mihin me kollegan kanssa päästiinkin, että tuutte meille kylään ja me tehdään jumpparata ja sit mä näytin ton meidän salin eli meidän ruokahuoneen, se on teille ihan jumppasali, teille vauvoille.

Keskustelussa visioitiin myös rohkeasti piha-alueiden parannustöitä, sillä yhden yksikön pihaan toivottiin mäkeä. Sisäliikuntapaikkoja etsitään omien yksiköiden ulkopuolelta.

Lapsen motorisen kehityksen arviointia ja tukemista

Ammattilaiset hyödyntävät yhteisiä lapsesta tehtyjä havaintoja. Näitä havaintoja saadaan lapsen vanhemmilta, kollegoilta sekä neuvolasta, jonka lisäksi hyödynnetään omia havaintoja lapsesta. Lapsen motorinen oppiminen huomioidaan havainnoinnissa tulevaisuudessa aiempaa paremmin ja havainnot merkitään kirjauksiin. Havainnoinnissa hyödynnetään MOQ-T-FI -havainnointilomaketta. Toiminta suunnitellaan lapsen tarpeiden mukaan.

Lapsen osallisuutta mahdollistetaan. Lapsen leikki-ideoihin tartutaan ja lapselle tarjotaan mahdollisuutta osallistua tuokioiden suunnitteluun tai suunnitella oma tuokio. Lapsen ympäristöä muokataan niin, että lapset voivat liittyä mukaan toisen lapsen aloittamaan leikkiin. Lapsen innostumista tuetaan.

Vanhempien ja lasten osallistaminen

Vanhempien ja lasten toiveita huomioidaan hyödyntämällä toivelaatikkoa. Toivelaatikon avulla lapset ja perheet saavat esittää toiveitaan mitä he haluaisivat, että päivähoitossa tehdään tai mitä he haluaisivat tehdä nykyistä enemmän, mitä vähemmän. Ammattilaisten toiminta on myös lasten ja perheiden asennekasvatusta, joka kantaa läpi koko lapsen elämän. Asennekasvatuksessa korostetaan liikunnallista elämäntapaa ja kehosta iloitsemista.

Keho on instrumentti, jonka avaimia tarjoamme ja käyttöönottoa kannustamme.

Asennekasvatuksen lisäksi vanhemmat huomioidaan toiminnassa järjestämällä erilaisia tempauksia. Tempauksissa vanhemmat voivat harjoitella lapsensa kanssa uutta motorista taitoa. Myös liikuntavälineiden keräämiseksi järjestetään tempaus. Liikuntavälineiden keräämiseen tarkoitetun tempauksen avulla voidaan herättää lapsen innostus liikuntavälineisiin ja sitä kautta uusien liikuntalajien pariin.

Vanhempien tietämyksen ja ymmärryksen edistämistä motorisesta kehityksestä

Ammattilaiset edistävät tulevaisuudessa vanhempien tietämystä motorisesta kehityksestä. Keskustelussa toistui useamman kerran se, että ammattilaiset kokevat lapsien ja perheiden jakautuneen liikunnallisiin ja ei-liikunnallisiin perheisiin. Ammattilaiset puhuvat liikunnan tärkeydestä ja moninaisista vaikutuksista lasten vanhemmille lapsen haku- ja tuontitilanteissa, viikkotiedotteissa ja vanhempainilloissa. Ammattilaiset hyödyntävät vanhempien tietämyksen ja ymmärryksen edistämiseksi dokumentointia, kuvia ja videointia sekä Instagramia. Kuvien ja videoiden avulla ammattilaiset voivat esittää vanhemmille heidän oman lapsensa iloa ja harjoittelua uuden toiminnan parissa. Instagramin käytössä huomioidaan lasten anonymiteetin säilyttäminen, mutta ilon ja riemun taltioiminen on silti mahdollista niin, ettei lasta tunnusteta.

Liikunnallisia tempauksia hyödynnetään myös vanhempien ymmärryksen edistämiseksi. Yksiköllä on aiempaa kokemusta matematiikan tempauksen järjestämisestä, joka osoitti yksikön onnistuneen tavoitteessaan syventää vanhempien ymmärrystä matematiikkaan liittyen niin, ettei matemaattisten aineiden hyöty ole vain yhteenlaskemista. Samoin ryhmäkeskustelun osallistujat uskovat vanhempien ymmärryksen syvenevän liikunnan ulottuvuuksista myös liikuntatempauksien avulla. Lapsen motorinen kehitys merkitsee lapselle paljon muutakin kuin Cooperin testin tulosta, todettiin ryhmäkeskustelussa. Tämä

ymmärrys halutaan viedä vanhemmille eteenpäin. Ymmärrykseen sisältyy myös ajatus kehollisuudesta. Elämme kehomme kautta, ja kehosta tulee nauttia ja iloita.

Vanhempien osallistaminen edistää tiedon välittymistä vanhemmille. Ammattilaisten mukaan vanhemmat haluavat tehdä yhdessä lastensa kanssa tempauksissa erilaisia asioita. Ammatillaiset kokevat, että vanhempien mielestä toiminnallisuus koetaan pidetympiä tavaksi vastaanottaa tietoa kuin istuminen ja passiivinen tiedon vastaanottaminen. Vanhemmille ja lapsille järjestetään yhteinen jumpparata.

Vanhempaintoimikunnan käynnistymisen ja toiminnan tukeminen

Vanhempaintoimikunnan käynnistämistä ja toimintaa tuetaan. Erityisesti pienimpien lasten vanhempien kannustaminen mukaan toimintaan nähtiin tärkeäksi, sillä heidän vanhempansa ehtivät olla mukana vanhempaintoimikunnan toiminnassa isompien lasten vanhempia pidempään. Vanhempaintoimikunnan järjestämiseksi vanhemmille järjestetään tilaisuus ennalta määrättyä ajankohtana. Paikalla on myös yksi varhaiskasvatuksen ammattilainen, joka toimii toimikunnan ja ammattilaisten välisenä yhteyshenkilönä. Osallistujat kävivät keskustelua vanhempien mahdollisista syistä olla osallistumatta vanhempaintoimikuntaan. Vanhempien elämäntilanne, joka voi olla rankka ja kiireinen, sai ymmärrystä.

Liikuntavälineiden hankkiminen

Liikuntavälineiden hankkiminen herätti ryhmässä vilkasta keskustelua. Ammatillaiset tuovat omien lastensa vanhoja liikuntavälineitä ja tekevät välineitä itse. Puutelistoja lähetetään liikuntavälineiden saamiseksi. Ammatillaiset pyrkivät hankkimaan kunnollisia, kestäviä liikuntavälineitä. Erikseen keskustelussa mainittiin pumpattavien pallojen hankkiminen. Ammatillaiset pyrkivät hankkimaan laadukkaita koululiikuntavälineitä, joille valitaan säilytyspaikka. Peda -foorumissa nostetaan agendalle kaikkien kolmen yksikön toive hankkia materiaaleja. Aineistosta nousi esiin ammattilaisten pyrkimys saada itse valita katalogista tarpeidensa mukaan uusia ja kunnollisia perusvälineitä. Liikuntavälineiden hankinnassa hyödynnetään myös vanhempaintoimikuntaa, urheiluseuroja sekä stipendejä. Ryhmässä esitettiin käytettyjen salibandymailojen pyytämistä vanhemmilta.

Motorisen oppimisen edistämistä arjen haasteiden varjossa

Aineistosta nousi esiin, että ammattilaisten toiminta on tulevaisuudessa myös toiminnan toteuttamista ahtaissa sisätiloissa. Tilat on kenties suunniteltu toimiviksi, mutta ovat käytännössä ahtaat suurien lapsimäärien vuoksi. Ammattilaisten toiminta on huolta tulevaisuudesta ja huolta siitä, huomioivatko päättäjät sitä, kuinka tärkeää lapselle on riittävä tila. Ammattilaisten toiminta on huolen kantamista siitä, onko lapsella tulevaisuudessa riittävästi tilaa ja rauhaa sosiaaliseen, älylliseen ja lapsen kaikkeen kehittymiseen.

7.3 Vanhempien ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten yhteistoiminta motorisen oppimisen edistämiseksi vanhempien näkökulmasta

Yhteistoiminnassa varhaiskasvatuksen ammattilaisten ja vanhempien kanssa **lapsen motorisista taidoista keskustellaan**. Lapsen motorisista taidoista tulee keskustella yhdessä ja suunnitella tarvittavat tukitoimet yhdessä. Lapsen osaamiseen kiinnitetään huomiota esimerkiksi ryhmän vaihdon yhteydessä ja lapsen yksilöllistä varhaiskasvatussuunnitelman laatimista varten järjestetyssä lapsen vanhempien ja ammattilaisten keskusteluissa. Vanhempien ja ammattilaisten keskustelun lapsen arjesta tulee olla **yksityiskohtaista, avointa ja vastaanottavaa**. Keskusteluissa kuvataan yksityiskohtaisesti, mitä kotona tehtiin viikonloppuna ja mitä päiväkodissa tullaan tekemään. Vanhemmille kuvataan seikkaperäisesti lapsen päivästä. Keskustelun tulee pitää sisällään yksityiskohtaisempaa sisältöä, kuin se, mitä lapsi on päivän aikana syönyt, kenen kanssa lapsi on leikkinyt ja mitä lapsi on leikkinyt. Ammattilaisten ja vanhempien välisen vuorovaikutuksen tulee olla aktiivista ja avointa. Avoimen vuorovaikutuksen avulla vanhemmat tulevat tietoisiksi päiväkodin tapahtumista ja voivat täten myös pyrkiä vaikuttamaan asioihin. Avoin vuorovaikutus myös edistää vanhempien tietämystä päiväkodin tarpeista esimerkiksi tarvikkeisiin liittyen. Avoimen vuorovaikutuksen avulla vanhemmat saavat tiedon, mikäli ammattilaiset huomaavat lapsen innostuneen jostakin uudesta. Vanhemmat pitävät tätä hyvin mahdollisena, sillä uskovat lapsen kavereiden ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten vaikuttavan vahvasti lapsen uusiin kiinnostuksenkohteisiin. Avoimessa vuorovaikutuksessa keskustellaan myös siitä, millä tavoin kotona tapahtuvat asiat voivat näkyä lapsen toiminnassa päivähoitossa. Aineistosta nousi esiin vanhempien luottamus ammattilaisiin kohtaan. Kasvatuskumppanuuden tulee näkyä teoissa pelkän puheen sijaan.

Lapsen haku- ja noutotilanteissa tulee tiedottaa vanhempia monipuolisesti lapsen päivän tapahtumista. Vanhemmat kokevat, että heille kerrotaan useimmiten, onko lapsi syönyt,

nukkunut ja kenen kanssa lapsi on leikkinyt. Vanhemmille kuvataan lapsen päivän sisältöä tarkemmin, mikäli vanhempi esittää sille tarvetta. Myös varhaiskasvatuksessa työskentelevät ammattikasvattajien sijaisten tulee osata kuvata lapsen päivää yksityiskohtaisesti. Lapsen yksilöllisyys tulee huomioida ja tehdä yksilöllisyyden huomioiminen näkyväksi.

Vanhempia tulee tiedottaa yksityiskohtaisesti varhaiskasvatuksen toiminnan sisällöstä. Vanhemmille tiedotetaan, mikäli lapsen ryhmällä on jumppaa. Vanhemmille tiedotetaan, rajoittaako ryhmän toimintaa tai ulkoilumahdollisuuksia se, että ryhmässä on lapsia, joilla on erityisen tuen tarpeita. Vanhemmille tiedotetaan, mitä retkillä tapahtuu, suunnitellaanko retkiä etukäteen vai onko retkien sisältämä toiminta spontaania. Vanhemmille tiedotetaan, mitä päivähoidon aikana päiväkotiryhmässä tehdään.

Vanhempien ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten vuorovaikutusta edistää **viikoittainen viestintä**. Ammattilaisten tulee hallita sähköisen viestinnän tekninen osaaminen.

Vanhempien ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten keskustelua tukee ammattilaisten toteuttama motoristen taitojen havainnointi. Ammattilaiset käyttävät havainnointiin sopivia työkaluja. Lapsen motorisista taidoista keskustellaan haku- ja tuontitilanteissa säännöllisesti ja suunnitellusti. Ammattilaisilla on osaamista hallita ja hyödyntää motorisen kehityksen seurantaan tarkoitettuja työkaluja. Lapsen motoristen taitojen seuranta ja siitä yhdessä keskustelu on suunniteltua. Ammattilaisten havainnoinnin avulla tunnistetaan mistä leikeistä lapsi pitää ja kenen seurassa lapsi viihtyy. Vanhempien näkökulmasta pienryhmätoiminta tukee ammattilaisen lapsesta tekemää havainnointia. **Ammattilaisten ovat aktiivisia kuvaamaan vanhemmille lapsen motorista kehitystä**, sillä vanhemmat eivät osaa siitä itse kysyä.

Varhaiskasvatuksessa resursoidaan ammattilaisten koulutukseen ja henkilökunnan mitoitukseen. Henkilökunta on pysyvää ja vaihtuvuus vähäistä. Lyhyiden työsopimusten muuttaminen pidemmäksi näyttäytyy vanhemmille niin, että päiväkotiryhmän toiminta on suunnitellumpaa. **Ammattilaisten osaamista levitetään oman ryhmän ulkopuolelle.** Vanhemmat tiedostavat, että ryhmien välillä on eroja. Vanhemmat tietävät, että osalla henkilökunnasta on paljon osaamista, jonka tulee näkyä myös muiden ryhmien toiminnassa. **Lapsella tulee olla tasavertainen oikeus liikkua opettajasta riippumatta.** Ammattilaisten tulee hallita päivähoidon arki. Toiminnan tulee olla selkeää ja suunniteltua ja

vanhemmilla tulee olla tunne ammattilaisten arjen hallinnasta. Ammattilaisten arjenhallinnalla vanhemmille välittyy rauha ja lapsen motorisesta kehityksestä voidaan keskustella, eikä vanhemmille välity tunnetta siitä, että päivähoiton arki olisi vain päivästä selviytymistä.

Vanhempien yhteiseksi vahvaksi näkemykseksi nousi se, että **yhteistoimintaa tukee lastentarhanopettajan mukanaolo ryhmässä**. Lastentarhanopettajat koetaan aktiiviksi ja heidän osaamisensa lasten motoristen taitojen havainnointiin huomioidaan. Lastentarhanopettajilla on ammattitaitoa suunnitella ja toteuttaa mielikuvitusrikasta toimintaa, joka on lapselle mieleenpainuvaa. Lastentarhanopettajan kanssa keskustellaan toimintaa ohjaavista arvoista, opetussuunnitelmasta ja varhaiskasvatuksen periaatteista.

Lapselle tarjotaan päiväkodin ja kodin arjessa mahdollisuuksia harjoitella lapsen tarpeen mukaisia taitoja sekä lapselle mieluista toimintaa. Lapsen osallisuus tulee mahdollistaa käymällä keskustelua siitä, mitä lapsi itse haluaisi oppia. Lapselle tulee antaa mahdollisuus päättää mitä leikitään. Yhteisissä keskusteluissa avataan sitä, mitä taitoja lapsella on, millainen lapsi on, mitä lapsi tykkää tehdä ja harrastaa ja mikä on lapselle mieluisaa toimintaa.

Varhaiskasvatuksen ammattilaisilla on mahdollisuus näyttää liikunnallista esimerkkiä. **Päiväkodin toiminta innostaa perhettä liikkumaan myös vapaa-ajalla**. Mielikuvituksellinen toiminta innostaa jatkamaan harjoittelua kotonakin. Ammattilaisten järjestämät mahdollisuudet kokeilla erilaisia liikuntalajeja lisäävät intoa jatkaa saman lajin parissa myös vanhempien kanssa.

Me harjoiteltiin viime vuonna nallezumbaa eskariryhmässä, sitä reenattiin sitten kotonakin.

Ammattilaisten ja vanhempien yhteistoiminta on **ammattilaisten toteuttamaa toimintaa lapsille, josta syttynyt lapsen innostuminen voi siirtyä kotiin**. Ammattilaisten tulee ohjata lapsille liikuntaleikkejä, ohjattua liikuntaa, ammattilaisten ohjaamaa tanssia sekä mielikuvituksellista jumppaa. Ammattilaisten tulee olla aktiivisia ohjaamaan käsitöitä, joka kehittää lapsen hienomotorisia taitoja. Ryhmälle sopivien pelien ja leikkien löytäminen vaatii kokeiluja. Ammattilaisten tulee olla aktiivisia ohjaamaan lapsille leikkejä ja liikuntalajeja. Metsäretkiä tulee järjestää, jotta lapsi oppii kävelemään epätasaisella alustalla. Liikuntaleikkejä tulee ohjata lapsille, sillä ne kehittävät monipuolisesti lapsen taitoja.

Yhteistoimintaa tukee ammattilaisten järjestämä mahdollisuus kokeilla uusia liikuntalajeja ja toimintoja, sillä uudet lajikokeilut ja puuhailut voivat tehdä lapsen hyvin onnelliseksi. Ammatilaisilta toivotaan aktiivisuutta liikkua ryhmän kanssa lähimaastossa ja aktiivista retkeilyä. Lähialueiden tenniskenttää, lähiliikuntapaikkoja ja jalkapallokenttää tulee hyödyntää. Läheistä tekonurmikenttää tulee hyödyntää viikoittain. Vierailut läheiselle tekonurmikentälle ovat olleet mieleenpainuvia kokemuksia lapselle aineiston mukaan. Yksiköiden liikuntavälineiden vapaa käyttö tulee mahdollistaa lapselle ja liikuntavälineiden käyttö tulee tehdä näkyväksi. Lapsen kotona tai vanhempien kanssa tehdyt liikuntasuoritukset tulee tehdä näkyväksi päivähoidossa.

Samaa taitoa harjoitellaan kotona ja päivähoidossa. Tämän saavuttamiseksi tulee käydä vuoropuhelua siitä, mitä motorisia taitoja lapsi kyseisellä hetkellä harjoittelee päivähoidossa, jotta harjoittelua voidaan jatkaa myös kotona. **Päivähoidon ja kodin välillä tulee olla jatkuvuutta** taitojen harjoitteluun liittyen.

Lapsen päivähoidossa herännyttä intoa tuetaan kotona. Päivähoidossa havaitun innon tunnistaminen ei tarkoita automaattisesti uuden liikuntaharrastuksen aloittamista, vaan kyse voi olla yksinkertaisesta yhdessä tekemisestä, kuten keppien heittämistä tai pallon potkimista. Ammatilliset tukevat vanhempien ja lapsen oma-aloitteisuutta ja lapset voivat halutessaan tuoda jumppaan omat jumppavaatteet.

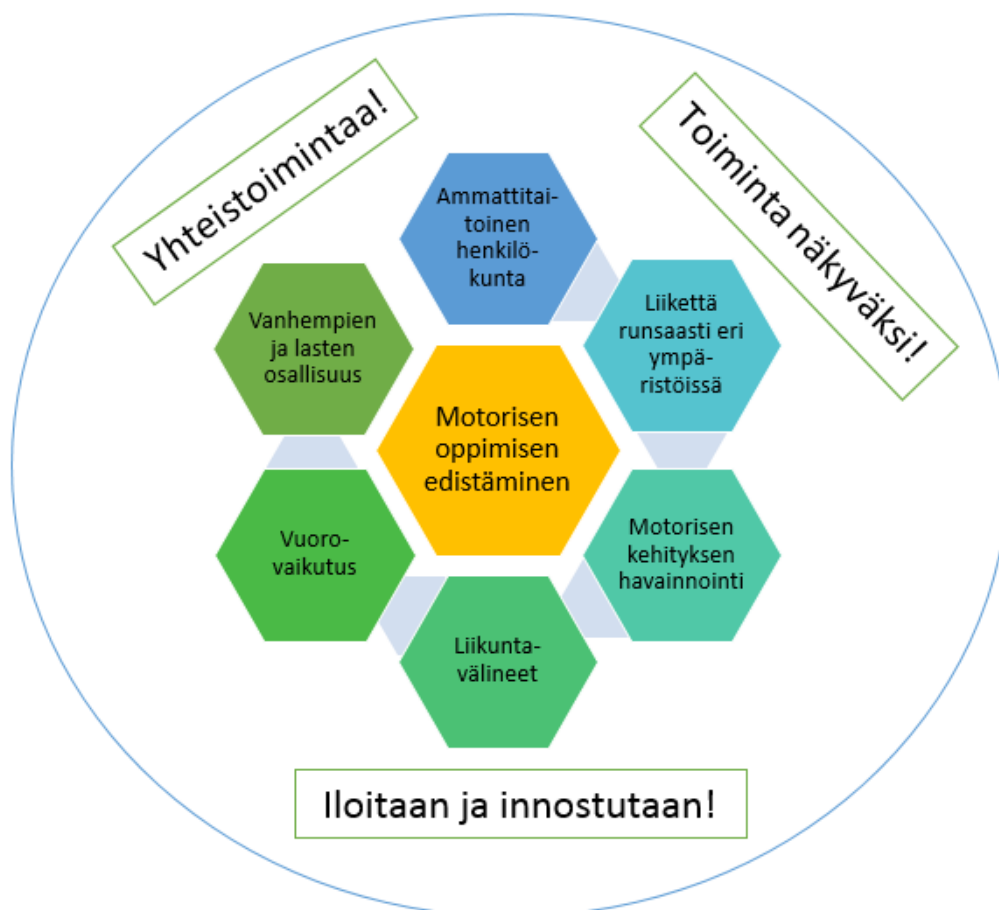
Vanhempia tulee aktivoida. Vanhempien ideoita kerätään toivelistan avulla. Vanhempainiloja tulee alustaa, jotta vanhemmat ehtivät valmistautua niihin. Vanhempia tulisi aktivoida kyselyiden, esimerkiksi Webropolin, avulla. Viikkotiedotteiden lopussa tulee olla vanhempien aktivoimiseksi toiminnan kehittämiseen tai toiveisiin liittyvä kysymys. Vanhempia tulee aktivoida aktivointikuvan avulla. Aktivointikuva on esillä vanhempien nähtävänä päivähoidossa lapsia noudettaessa. Kuvan avulla kerrotaan mitä päivän aikana on tehty ja pyritään saamaan vanhempia pohtimaan mitä he voivat tehdä kotona yhdessä lapsen kanssa motoristen taitojen edistymiseksi.

Vanhempia tulee rohkaista heidän toiveidensa selvittämiseksi. Ammattilaisten toiminnalla osoitetaan vanhemmille, ettei vanhempien tarvitse pelätä toiveiden esittämistä. Avoimella vuorovaikutuksella rakennetaan yhteistoimintaa. Vanhempien mielipidettä kysytään usein ja heidän toiveitaan pyritään kuuntelemaan ja toteuttamaan. Vanhemmille tarkoitettua toivelaatikkaa tulisi hyödyntää.

Vanhempien ja ammattilaisten yhteistoiminnalla hankitaan yhdessä liikuntavälineitä. Liikuntavälineiden hankkiminen edellyttää avointa keskustelua siitä, mitä liikuntavälineitä päiväkotitarvitsee ja miten niitä yhdessä hankitaan. Vanhempia tulee tiedottaa siitä, että liikuntavälineitä puuttuu, jotta vanhemmat voivat halutessaan auttaa. Vanhemmille tulee tiedottaa, että ammattilaiset haluavat liikuntavälineitä lapsille. Varainkeruun avulla toteutetaan retkiä liikuntapaikkoihin.

8 Motorista oppimista edistävät ydintekijät varhaiskasvatuksessa

Toimintatavan ydinkohtia on yhteensä kuusi (kuvio 1). Ne ovat 1) Ammattitaitoinen henkilökunta 2) Liikuntaa runsaasti eri ympäristöissä 3) Motorisen kehityksen havainnointia 4) Tarkoitukseen sopivat liikuntavälineet 5) Avointa, aktiivista vuorovaikutusta 6) Vanhempien ja lasten osallisuus.



Kuvio 1. Toimintatavan ydinkohdat motorisen oppimisen edistämiseksi.

Ammattitaitoinen henkilökunta lähtee ammattilaisten erityisosaamisen, vahvuuksien ja mielenkiinnon kohteiden kartoittamisesta. Ammattiosaamista levitetään tyhy-päivissä, tiimipalavereissa ja Peda-foorumissa, jotta osassa päiväkotiryhmissä oleva ammattilaisten osaaminen näkyisi myös muiden ryhmien toiminnassa. Oma osaamista kehitetään ja levitetään muiden hyödynnettäväksi vierailemalla toimintayksiköiden toisissa päiväkotiryhmissä. Ammattitaitoa kehitetään myös hyödyntämällä ulkopuolisia asiantuntijoita

sekä opintomatkoja liikuntapainotteisiin päiväkoteihin, joista saadaan uusia ideoita ja intoa toimintaan ja annetaan näin lapsille tasavertainen mahdollisuus liikkua opettajasta riippumatta. Lastentarhanopettajan ammattitaito tunnustetaan.

Liikettä runsaasti eri ympäristöissä.

Lapselle tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella motorisia taitoja liikkumalla runsaasti eri ympäristöissä. Sisätiloja kierrätetään ja kehitetään niiden maksimaaliseksi hyödyntämiseksi. Lähiympäristöä hyödynnetään aktiivisesti. Lapsille mahdollistetaan retket liikuntakohteisiin yli lähialueiden. Retkien toteuttamisesta keskustellaan yhdessä vanhempien kanssa. Ammatillaiset toteuttavat lapsille monipuolista toimintaa, joka on lapselle mieleenpainuvaa ja joka voi innostaa lasta ja perhettä jatkamaan saman toiminnon parissa myös kotona.

Motorisen kehityksen havainnointi.

Ammattilaiset havainnoivat lapsen motorista kehitystä siihen sopivalla työkalulla, esimerkiksi MOQT-lomakkeen avulla. Vanhemmat ja ammatillaiset keskustelevat lapsen motorisesta kehityksestä ja motorisesta oppimisesta vanhempainilloissa sekä haku- ja tuontitilanteissa. Ammatillaisten tulee olla motorisista taidoista keskustelussa aktiivisia, sillä vanhemmat eivät osaa siitä kysyä. Motorisista taidoista keskusteleminen tukee myös päivähoitossa harjoiteltavan taidon siirtymistä kotiin ja toisinpäin.

Liikuntavälineiden hankkiminen

Olemassa olevia liikuntavälineitä hyödynnetään lapsen motorisen oppimisen edistämiseksi ja niiden käyttö tehdään näkyväksi. Uusia liikuntavälineitä hankitaan ammattilaisten hankintakanavien kautta. Vanhempien ja ammattilaisten liikuntavälinetempauksien avulla kerätään yksiköille käytettyjä liikuntavälineitä. Vanhempaintoimikuntaa, liikuntaseuroja sekä stipendejä hyödynnetään uusien liikuntavälineiden hankinnassa. Liikuntavälineiden puuttumisesta ja toiveesta saada liikuntavälineitä informoidaan vanhemmille.

Vuorovaikutus

Ammattilaisten ja vanhempien välisen vuorovaikutuksen tulee olla aktiivista, avointa, vastaanottavaa ja yksityiskohtaista. Toimiva vuorovaikutus syventää vanhempien ymmärrystä ja tietoa liikunnan laaja-alaisista vaikutuksista ja motoristen taitojen ulottuvuuksista. Vuorovaikutuksen avulla vanhemmat tulevat tietoisemmiksi päiväkodin toiminnasta ja heidän vaikuttamismahdollisuutensa paranevat. Vuorovaikutusta tuetaan monen eri kanavan kautta ja se on säännöllistä ja suunniteltua. Vanhempia tulee säännöllisesti aktivoida ja rohkaista toiveiden selvittämiseksi. Aktiivinen vuorovaikutus myös ammattilaisten kesken edistää osaamisen levittämistä.

Vanhempien ja lasten osallisuus

Lasten osallisuutta tuetaan selvittämällä yhteisillä keskusteluilla mistä lapsi pitää, mitä lapsi osaa, mitä lapsi tykkää tehdä ja mitä lapsi haluaisi oppia. Lapsen yksilöllisyys, tunteet, luonteenpiirteet ja kiinnostuksenkohteet huomioidaan. Lapselle tarjotaan mahdollisuuksia kiinnostua uusista asioista ja kiinnostusta pyritään pitämään yllä ja siitä viestitään kodin ja päiväkodin välillä. Ammattilaisten salliva asenne mahdollistaa lapsen kokeilla itse omia rajojaan. Omien rajojen kokeilemisen salliminen mahdollistaa lapselle osallisuuden tunteen syntymisen. Lapsen osallisuuden kehittymistä tuetaan auttamalla lasta vain tarvittaessa. Lapsen leikki-ideoihin tartutaan ja lapsen innostumisen tunnetta tuetaan. Onnistumisista iloitaan.

Vanhempien osallisuutta tuetaan hyödyntämällä toivelaatikkoo. Vanhempaintoimikunnan käynnistymistä ja toimintaa tuetaan. Vanhempien mielipidettä kysytään usein. Vanhempia aktivoidaan aktivointikuvien, kyselyiden, liikuntasuoritusten seuraamisen sekä viikkoviestien yhteydessä olevan aktivointikysymyksen avulla. Vanhempia aktivoidaan myös tukemalla jatkuvuutta lapsen motoristen taitojen harjoitteluun kodin ja päivähoidon välillä. Vanhempien osallistamiseksi järjestetään liikunnallisia tempauksia, joissa vanhemmat voivat harjoitella lapsensa kanssa lapsen motorisia taitoja. Liikuntatempauksien avulla vanhemmille mahdollistetaan myös ymmärryksen syveneminen motoristen taitojen ulottuvuuksista.

9 Pohdinta

9.1 Tulosten pohdinta

Tämän tutkimuksellisen kehittämistyön tarkoituksena oli kehittää toimintatapaa lapsen motorisen oppimisen edistämiseksi varhaiskasvatuksessa

Kehittämistyön tuotoksena muodostui kuvaus toimintatavan ydintekijöistä lapsen motorisen oppimisen edistämiseksi varhaiskasvatuksessa. Ydintekijät ovat ammattitaitoinen henkilökunta, mahdollisuuden tarjoaminen lapselle liikkua runsaasti eri ympäristöissä, motorisen kehityksen havainnointi, tarkoitukseen sopivat liikuntavälineet, vuorovaikutus sekä vanhempien ja lasten osallisuuden mahdollistaminen.

Vanhempien näkökulmasta lastentarhanopettajien läsnäolo vaikuttaa vahvasti ryhmän toimintaan ja yhteistoiminnan muodostumiseen. Lastentarhanopettajan ammattitaito näkyy ryhmän toiminnassa aktiivisuutena, suunnitelmallisuutena ja kyynä havainnoida ja keskustella vanhempien kanssa lasten taidoista sekä varhaiskasvatuksen toimintaperiaatteista ja arvoista. Tähän pyrkii osaltaan vastaamaan uusi varhaiskasvatuslaki, joka astui voimaan 1.9.2018. Sen mukaan vuodesta 2030 lähtien päiväkodeissa vähintään kahdella kolmasosalla tulee olla varhaiskasvatuksen opettajan tai sosionomin kelpoisuus, josta vähintään puolella varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus. (Opetus- ja kulttuuriministeriö n.d.)

Vanhempien näkökulmasta ammattilaisten kanssa käytävää keskustelua lapsen motorisesta kehityksestä vaikeuttaa sijaisten osaamattomuus. Myös Riihonen & Tuukkanen (2013) tunnistavat sijaisten käyttöön liittyvät haasteet, jotka näkyivät Väestöliiton toteuttamassa kyselytutkimuksessa, johon osallistui 222 varhaiskasvatuksen ammattilaista ympäri Suomea vuonna 2012. Kyselytutkimuksen mukaan sijainen saattaa olla täysin kielitaidoton tai epäpätevä. Lisäksi sijaisen perehdyttäminen yksittäistä päivää varten on erittäin työlästä. Suhdelukukäytännön vuoksi sijaista ei saa useinkaan edes tilata. (Riihonen & Tuukkanen 2013: 69–70.) Tämä kehittämistyö tekee näkyväksi vanhempien kokemuksen sijaisten toiminnasta, mitä voidaan hyödyntää sijaisten perehdytyksessä. Sijaisia tulee perehdyttää niin, että myös heillä on osaamista viestiä vanhemmille lapsen toiminnasta yksityiskohtaisesti.

Ammattitaitoisen henkilökunnan lisäksi vanhemmat peräänkuuluttivat yhteistoiminnan edistämiseksi varhaiskasvatuksen riittäviä resursseja, sillä ammattilaisten arjenhallinnassa ilmeni vastaajien mielestä puutteita. Vähäisten resurssien vaikutukset näkyivät myös Väestöliiton kyselytutkimuksessa (2013), jonka mukaan ammattilaisen näkemys on, ettei lapsista huolehtivia aikuisia ole riittävästi, mutta toisaalta heitä ei tule mistään lisääkään. Lapsen perustarpeiden tyydyttäminen toki on päivähoitoa, mutta yksilölliseen varhaiskasvatukseen vähäiset resurssit eivät tutkimuksen mukaan välttämättä riitä. Ammattilainen ei myöskään opi kunnolla tuntemaan lasta ja lapsi voi jäädä irtonaisemmaksi ryhmästä kuin silloin, jos aikuisia olisi riittävästi. Tämän kehittämistyön ja kyselytutkimuksen tulosten pohjalta voikin pohtia, toteutuuko liian vähillä resursseilla toimivissa päiväkodeissa YK:n laatima lasten oikeuksien sopimus siltä osin, että lapsella on oikeus ilmaista mielipiteensä ja tulla huomioiduksi ja kuulluksi. (Riihonen & Tuukkanen 2013: 70–71.)

Kehittämistyön tuloksista selvisi, että osalla ammattilaisista ei ole käytössään liikuntasalia ja olemassa olevat tilat ovat ahtaat. Päiväkotien sisäolosuhteet ovat yhteneväiset Sääkslahden ym. (2019) kirjoittaman tutkimusartikkelin kanssa. Sen mukaan noin kolmasosa päiväkodeista on ilman omaa liikuntasalia. Myös liikuntavälineistöä päiväkodeissa oli yllättävän niukasti sekä kehittämistyön varhaiskasvatusyksiköissä että tutkimukseen osallistuvissa päiväkodeissa. Tutkimusartikkelissa kerrottiin erilaisten liikuntavälinekäräjen ja liikuntavälinelainauskäytänteiden lisääntymisestä, mitä ei kehittämistyön kohteessa vielä esiinny. (Sääkslahti ym 2019: 81.) Liikkumiseen ei aina tarvita välineitä, mutta niillä on yhteys lapsen aktiivisuuden määrään ja erilaiset lelut voivat innostaa liikkumaan monipuolisesti. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016: 25.)

Tämän tutkimuksellisen kehittämistyön tuloksissa sekä ammattilaiset että vanhemmat mainitsivat runsaasti erilaisia ulkotiloissa tehtäviä toimintoja lapsille. Laukkanen & Niemistö (2019) näkevät runsaan ulkona vietetyn ajan olevan myös kansainvälisellä tasolla erityinen vahvuutemme. Suomen sisäisissä vertailuissa käy kuitenkin ilmi, että Etelä-Suomen lapset viettävät vähiten aikaa ulkona. (Laukkanen & Niemistö 2019.) Tiedostamalla tämän tosiasian voivat sekä ammattilaiset että vanhemmat pohtia yhteisiä keinoja sille, että lapset saisivat runsaasti mahdollisuuksia ulkoiluun.

Tässä tutkimuksellisessa kehittämistyössä ei syvennytty siihen, millainen liikuntasuunnitelma tällä hetkellä varhaiskasvatusyksikössä on käytössä. Liikuntasuunnitelma mainit-

tiin lyhyesti ammattilaisten ryhmäkeskustelussa puhuttaessa Pedafoorumista. Liikuntasuunnitelman mainittiin kuuluvan osaksi Pedafoorumissa laadittua isoa suunnitelmaa, jossa määritellään yksiköiden pedagogiset linjaukset. Sääkslahti ym (2019) painottavat, että jokaisessa yksikössä tulisi olla liikuntakasvatuksen toteutumiseksi selkeä suunnitelma. (Sääkslahti ym 2019: 82.) Mikäli kehittämistapaamiset olisivat vielä jatkuneet, olisi yksi yhteiskehittelyn kohde-ehdotuksista voinut olla liikuntasuunnitelman suunnittelemisen.

Tuloksista nousi esiin osan ammattilaisten kokema alemmuuden tunne liikuntapainotteisiin päiväkoteihin verrattuna. Keskustelussa välittyi osallistujien kokema tunne siitä, ettei oma yksikkö koskaan voi edetä samaan, kuin missä keskustelussa esiin noussut liikuntapainotteinen päiväkoti on. Olisikin tärkeää, että toimintatavan kehittäminen jatkuu toimintaympäristössä avoimessa keskustelukulttuurissa, jossa kehittämisen aikatauluista ja tavoitteista keskustellaan avoimesti ja kannustavasti.

Valtakunnallisesti maassamme lapsien ja perheiden hyvinvoinnin vahvistamista jatketaan. Rinteen hallituksen hallitusohjelmassa on oikeudenmukainen, yhdenvertainen ja mukaan ottava Suomi. Sen tavoitteena on lapsi- ja perheystävällisyyden edistäminen. Keinoina on jatkaa lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaa ja kehittää neuvoloita. Erityistä tukea tarvitsevien lasten moniammatilliset palvelut turvataan ja eri alojen ammattilaisten yhteistyöhön perustuvaa tiimimallia levitetään. (Valtioneuvosto n.d.b.)

Lapsiperhestrategialla edistetään lapsi- ja perhemyönteistä, yhdenvertaista Suomea. Alhainen syntyvyys, lapsiperheköyhyys ja ylisukupolvinen syrjäytyminen haastavat tämän päivän Suomea. Tähän vastataan käynnistämällä parlamentaarinen komiteavalmistelu kansallisen, YK:n lapsenoikeuksien sopimukseen perustuvan lapsistrategian luomiseksi. Valmistelu kuvaa hallituskaudet ylittävää ja eri hallinnonaloja yhdistävää lapsi- ja perhemyönteistä tavoitetilaa. Strategiasuunnitelma on rakennettu tiedon ja tutkimuksen pohjalta. Tavoitteet suunnataan lapsenoikeuksien perusteella. Lapsi- ja perhelähtöisyys huomioidaan palveluissa ja tuissa yli hallinnonalarajojen. Hallitus arvioi päätösten lapsivaikutuksia, edistää lapsibudjetoitua ja lasten hyvinvointia vahvistavaa tietopohjaa sekä vahvistaa lasten osallisuutta. Kunnat, korkeakoulut, opetuksen järjestäjät, järjestöt sekä elinkeinoelämä sitoutetaan valtion ohella strategiaan. (Valtioneuvosto n.d.b.)

9.2 Kehittämistyön etenemisen ja menetelmällisten ratkaisujen arviointi

Tutkimuksellinen kehittämistyö eteni jotakuinkin suunnitelman mukaisesti. Tutkimussuunnitelman laatimiseen meni suunniteltua enemmän aikaa, jonka vuoksi tiedonkeruu ei päättynyt kesäkuussa 2019, vaan silloin vasta alkoi ensimmäinen tiedonkeruu havainnointijaksoilla. Muutoin kehittämistyö eteni suunnitelman mukaisesti.

Aineistonkeruussa hyödynnettiin varhaiskasvatuksen ammattilaisten omatoimista toiminnan havainnointia, ryhmäkeskustelua sekä ryhmämuotoista teemahaastattelua. Havainnoinnin avulla kehittämistyöhön saatiin nykytilan kuvaus, joka muodostettiin usean tiedontuottajan kautta. Havainnointilomake oli kehittäjän itse suunnittelema. Havainnointilomakkeessa huomioitiin käyttäjien toiveet sen helppokäyttöisyydestä. Havainnointilomake toteutettiin paperiversiona, jotta ammattilaiset pystyivät helposti kantamaan lomaketta mukanaan myös ulkona. Ennen havainnointijaksoa varhaiskasvatuksen ammattilaisille järjestettiin havainnointijakson perehdytystilaisuus. Tilaisuudessa käytiin suullisesti läpi mihin kehittämistehtävään tietoa tarvitaan. Osallistujille jaettiin ohjeistus havainnointilomakkeen käyttöön (Liite 9). Osallistujille tiedotettiin, että havainnointilomakkeiden avulla havainnoidaan ammattilaisten omaa toimintaa. Perehdytystilaisuuteen osallistunut ammattilainen tarkensi oivallisesti tilaisuudessa, havainnoidaanko havainnointijaksolla lapsia, johon kehittäjä vastasi havainnointijakson havainnoinnin kohdistuvan ammattilaisten omaan toimintaan. Havainnointijakson päätyttyä oli kuitenkin nähtävissä, että havainnot liittyivät paljon lasten ominaisuuksiin ja lasten toimintaan. Aineistosta pystyi päättelemään, että ammattilaisille on ominainen tapa työskennellä havainnoimalla lapsia. Tämä havainto herätti kehittäjän pohtimaan, onko oman toiminnan arviointi varhaiskasvatuksen yksikön ammattilaisille vielä uutta. Tästä huolimatta aineisto vastasi analyysikysymykseen mitä on ammattilaisten toiminta lapsen motorisen oppimisen edistämiseksi varhaiskasvatuksessa ammattilaisten näkökulmasta. Aineiston tulkitijana kehittäjä teki aineistosta päätelmän, että ammattilaisten toiminta on lapsen taitojen, tarpeiden ja kehitysvaiheiden tunnistamista. Lapseen, ympäristöön ja toimintoihin liittyvien tekijöiden tunnistaminen oli aineistossa myönteisen runsasta. Erilaisten toimintojen luetteleminen kuvasi puolestaan ammattilaisten tarjoamia mahdollisuuksia lapselle harjoitella motorisia taitoja. Havainnointilomakkeiden avulla ei saatu yksityiskohtaista kuvaa siitä, mitä oli ammattilaisten oma toiminta toimintojen yhteydessä. Esimerkkinä käytettäköön havainnointilomakkeen merkintää, jossa mainitaan päiväkotiryhmän käyttäneen jumppasalin tasapainorataa. Havainnointilomakkeesta ei selviä, mitä ammattilaisen oma toiminta oli tasapainoradalla lasten kanssa tai miten hänen toimintansa tuki

lapsen motorista oppimista. Sen sijaan kehittäjä teki havainnointilomakkeen aineistosta päätelmän, että toimintojen kuvaaminen havainnointilomakkeessa vastaa analyysikysymykseen niin, että ammattilaisten toiminta on mahdollisuuksien tarjoamista lapselle harjoitella motorisia taitoja. Havainnointilomakkeiden sijaan nykytilaa olisi voitu kuvata ryhmähaastattelun avulla. Haastattelun etuna olisi ollut se, että tiedontuottajien vastaukset olisi voitu täsmällisemmin ohjata ammattilaisten oman toiminnan tarkasteluun.

Huomion arvoista on, että lapsen perhe oli mainittu havainnointilomakkeissa vain harvoin. Vähäiset maininnat liittyivät siihen, millä tavoin lapsen perheen vaikutus näkyy lapsen kiinnostuksenkohteissa tai siihen millä tavoin lapsen motorista kehitystä on tuettu tai millä tavoin sitä ei ole tuettu lapsen perheessä. Yhteydenpitoa, keskusteluita tai viestintää lapsen vanhempien kanssa ei mainittu kertaakaan. Vanhempien ryhmämuotoisen teemahaastattelun aineistosta nousi puolestaan hyvin yhdenmukaisesti, että yhteistoiminta motorisen oppimisen edistämiseksi tulee olla aktiivista, ammattilaisten aloitteesta nousevaa, arkeen liittyvää ja yksityiskohtaista vuorovaikutusta.

Havainnointilomakkeista kerätyn aineiston mukaan ammattilaiset hyödyntävät monipuolisesti lähiympäristöä. Kerättyjen aineistojen tarkasteleminen osoittaa aineistojen välisen ristiriidan, koska ammattilaiset hyödyntävät lähiympäristöä, mutta toiminta ei ole vanhemmille näkyvää. On mahdollista, että aineistojen ristiriita merkitsee vaihtelua päiväkotiryhmien ammattilaisten käytännöissä sen suhteen, mahdollistavatko ammattilaiset lapsille liikkumisen lähiympäristössä. Mikäli ryhmien käytännöissä on suurta eroa, nousee toisen kehittämistehtävän tulos ammattilaisten osaamisen levittämisestä ammattilaisten kesken merkittävään rooliin. Vanhempien mukaan lähiympäristössä liikkumisen suunnitelmallisuus, sisältö ja yksityiskohtainen kuvaaminen heille tulee tehdä näkyväksi.

Havainnointilomakkeiden tuottama kuvaus nykytilasta vietiin seuraavalle kehittäjäryhmälle, joka muodostui varhaiskasvatuksen ammattilaisista. Heille järjestettiin ryhmäkeskustelu, joka toteutettiin learning cafe -menetelmällä. Tämä menetelmä valittiin, jotta kaikki osallistujat pääsivät vaikuttamaan kehittämistyöhön ja ideoimaan vapaasti tulevaisuuden toimintatapaa. Ryhmäkeskustelutilaisuus poikkesi hieman suunnitellusta. Ryhmäkeskusteluun varattu tilava huone ei yllättäen ollutkaan käytettävissä. Tilaisuus saatiin järjestettyä varhaiskasvatusyksikön toisessa huoneessa, joka oli oppimiskahvilaa ajatellen varsin ahdas. Tapahtuma-ajankohtana yksikössä oli useita epäonnekkaita päällekkäisyyksiä ja tapahtumia, joiden vuoksi tilaisuuteen saapui ensin vain kaksi henkilöä.

Odotimme tovin, jonka ansiosta saimme osallistujamäärän nousemaan viiteen. Ryhmässä esitettiin toive, voisivatko osallistujat siirtyä esitelmien laatimisen ajaksi toiseen tilaan, jotta he saisivat enemmän tilaa ja rauhallisemman työskentely-ympäristön. Ehdotukseen ei voitu myöntyä, sillä kehittäjän piti pystyä seuraamaan ja tarvittaessa fasilitoimaan ja rajaamaan keskustelun kulkua pysymään annetuissa aiheissa. Tilaisuuden aloittaminen noin 15 minuuttia myöhässä vähensi käytettävissä olevaa aikaa. Myös keskustelutilaisuuden lopussa usealla osallistujalla oli kiire lähteä. Tilaisuudessa olisi voitu vielä saavuttaa jotain uutta tai päästä keskusteluissa syvemmälle, mikäli aikaa olisi ollut suunnitellusti käytettävissä.

Ryhmäkeskustelusta kerätyn aineiston yhteenveto vietiin kolmanteen eli viimeiseen tiedonkeruutilaisuuteen, jossa sitä hyödynnettiin kehittäjän esittämässä alustuksessa. Kolmas aineistonkeruu oli varhaiskasvatyksiköiden lapsien vanhemmille järjestetty ryhmämuotoinen teemahaastattelu. Vapaaehtoisten tiedontuottajien kerääminen oli haasteellista. Haastattelupäivänä tilaisuuteen oli saapumassa viisi vanhempaa, joista kaksi perui osallistumisensa. Kehittäjän oli tarkoitus osallistua varhaiskasvatyksikön vanhempainiltoihin tiedottaakseen vanhempia mahdollisuudesta osallistua vanhempien teemahaastatteluun. Tästä oli kehittäjän puolelta joitakin nostoja, mutta ehdotus olisi vaatinut lisää ponnekkua toteutuakseen. Hienovaraisuus ja vieraan työyhteisön tapakulttuurin tuntemattomuus estivät kehittäjää viemästä ehdotusta voimakkaammin eteenpäin. Kehittäjä ei itse työskentele kehittämistyön työyhteisössä, joten on myös epävarmaa, kuinka runsaasti vanhempia tiedotettiin osallistumismahdollisuudesta kasvokkaisissa tapaamisissa.

Vanhempien teemahaastattelun kysymyksien johdattelevuutta on arvioitu ja pohdittu kysymysten muodostamisen yhteydessä sekä aineiston analyysivaiheessa. Kysymyksen itse voidaan ajatella jo johdattavan vastaajaa haluttuun vastaukseen. Toisaalta liian epä määräinen tai kauas jäävä kysymys ei anna vastausta kehittämistehtävään. Kysymysten laatimisessa on otettu nämä näkökulmat huomioon. Esimerkiksi kysymyksessä siitä näyttääkö varhaiskasvatuksen ammattilaiset perheille liikunnallista esimerkkiä, nähdään halutun vastauksen olla kyllä. Kuitenkin esittämällä tämän kysymyksen voi se avata keskustelun vanhempien ja ammattilaisten väliseen yhteistoimintaan ja vuorovaikutukseen. Toisaalta selkeä kysymys, joka vie keskusteluun suoraan käsiteltävän asian pariin on myös toivottavaa työn tuloksellisuuden vuoksi. Vanhempien ryhmämuotoisessa teemahaastattelussa keskusteltiin runsaasti ja jokainen osallistuja sai halutessaan puheenvuo-

ron. Osallistajat välillä pysähtyivät ja seurasivat muiden osallistujien merkkejä siitä, olisiko muilla sanottavaa tai lisättävää keskusteluun. Teemahaastattelu oli järjestetty vain vanhemmille. Tutkimussuunnitelmaa laatiessa kehittäjä harkitsi mahdollisuutta, jossa samaan haastatteluun olisi osallistunut ammattilaisia ja vanhempia. Nyt kerätyn aineiston perusteella vanhemmat eivät täysin vapaasti uskalla keskustella ammattilaisten kuullen. Sen vuoksi oli onnistunut valinta, että tämä teemahaastattelu järjestettiin vain vanhemmille, sillä kehittäjä itse ei työskentele toimintaympäristön varhaiskasvatyüksikössä ja täten teemahaastatteluun osallistujilla oli tilaisuudessa avoin ja vapaa tilaisuus kertoa kokemuksista vanhempien näkökulmasta.

Ammattilaisten ryhmäkeskustelun päättyessä osallistujia pyydettiin arvioimaan anonyymisti tilaisuutta kahden näkökulman kautta. 1. Kuinka toimivana pidit tätä työskentelytapaa? ja 2. Kuinka paljon sait yhteiskehittelystä konkreettista hyötyä työhösi? Osallistajat arvioivat tilaisuutta kahden post-it-lapun avulla, joiden sijoittaminen janalle kuvasi heidän tyytyväisyyttään. Kaikki arviot osuivat janan korkeimmalle viidesosalle.

9.3 Eettiset kysymykset ja luotettavuus

Tämä tutkimuksellinen kehittämistyö toteutettiin korkean moraalien mukaisesti, ja kehittämistyö toteutettiin rehellisesti, huolellisesti ja tarkasti. Kehittämistyöhön osallistuvia tiedotettiin tiedotteilla (liite 1,2, 4 ja 6) sekä suullisesti, mitä kehittämistyössä tehtiin, mikä oli toiminnan kohde ja tavoitteet ja mikä heidän roolinsa kehittämistyössä oli. Tutkimukseen osallistuvia ei yksilöity, vaan heidän nimettömyytensä taattiin. (Ojasalo & Moilanen & Ritalahti 2014: 48.) Tiedottamisen jälkeen vapaaehtoiset saivat itse päättää osallistuvatko he kehittämiseen.

Tässä kehittämistyössä sovellettiin tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukaisia ja eettisesti kestäviä tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmiä. Kehittämistyössä toteutettiin tieteellisen tiedon luonteeseen kuuluvaa avoimuutta. Tutkijoiden tekemää työtä kunnioitettiin ja heidän julkaisuihinsa viitattiin asianmukaisella tavalla. Tämä kehittämistyö suunniteltiin, toteutettiin ja siitä raportoitiiin asianmukaisesti. Siinä syntyneet tietöaineistot tallennettiin tieteelliselle tiedolle asetettujen vaatimusten edellyttämällä tavalla. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012: 8.) Tutkimuslupa haettiin ja saatiin Helsingin kaupungilta, koulutuksen ja kasvatuksen toimialalta.

Tämä tutkimuksellinen kehittämistyö toteutettiin ammattilaisten työajan sisällä. Tutkimukseen osallistuneille informoitiin, että osallistuminen on vapaaehtoista ja että tiedot käsitellään nimettömästi. Kehittämistyössä ei käsitelty henkilötietoja tai kerätty henkilö-tietorekisteriä. Tietosuojaan kiinnitettiin asianmukaista huomiota. Kerätty aineisto säilytettiin ainoastaan kehittäjän hallussa ja hävitettiin kehittämistyön valmistuttua. Aineistoa käsiteltiin vain kehittäjä, eikä aineistoa jätetty missään vaiheessa ulkopuolisten nähtävälle tai kuultavaksi. Kehittämistyössä kerätty aineisto tallennettiin sähköisesti heti aineiston keräämisen jälkeen ja sitä säilytettiin tietokoneella, jonka avautuminen vaatii salasanan käyttöä. Kaikki paperilla ollut aineisto tuhottiin polttamalla sen jälkeen, kun aineisto oli siirretty sähköiseen muotoon. Kaikki aineisto tuhottiin kehittäjän toimesta heti kehittämistyön julkaisemisen jälkeen. Ääni- ja tekstitiedostot poistettiin tietokoneilta ja mobiililaitteista.

Vanhemmille tiedotettiin selkeästi, että osallistuminen oli vapaaehtoista ja että osallistuminen tai osallistumatta jättäminen ei tule vaikuttamaan lapseen. Vanhemmille tiedotettiin, mikä heidän roolinsa oli ja mikä kehittämistyön tavoite oli.

Kehittäjän omat lapset olivat kehittämistyön varhaiskasvatyksiköissä. Asiasta on puhuttu avoimesti heti tarveanalyysin vaiheessa yksikön varajohtajan kanssa. Omien lasten mukana olo huomioitiin kehittämistyössä jatkuvasti, jotta tutkimus ei vaikuttanut lapsiin eivätkä lapset kehittämistyöhön. Yhteydenotoissa ja tapaamisissa tehtiin aina selväksi roolijako, toimiko kehittäjä tuolloin vanhemman vai kehittäjän roolissa. Kehittäjä poissulki kehittäjän oman puolison, lapsien isän osallistumisen pois vanhempien ryhmähaastattelusta, sillä hänellä olisi ollut eriarvoinen taustatieto kehittämistyön aiheesta kuin muilla ryhmän vanhemmilla. Kehittämistyön toteuttaminen ei vaikuta kehittäjän omien lapsien kohteluun suosivasti eikä syrjivästi, sillä kehittämistyössä noudetaan korkeaa moraalaa.

9.4 Tulosten hyödynnettävyys ja jatkokehittäminen

Tutkimuksellisen kehittämistyöni tuotoksena muodostui kuvaus toimintatavan ydintekijöistä lapsen motorisen oppimisen edistämiseksi varhaiskasvatuksessa. Tätä kuvausta voidaan hyödyntää varhaiskasvatuksen toiminnan suunnittelussa ja arvioinnissa Helsingissä ja muuallakin Suomessa. Kehittämistyö nosti esiin myös toimenpide-ehdotuksia, joiden toteuttaminen kehittää varhaiskasvatuksen toimintaa muillakin osa-alueilla kuin

lapsen motorisen oppimisen edistämiseksi. Tällainen on esimerkiksi ammattilaisten erityisosaamisten ja kiinnostuksenkohteiden kartoittaminen. Olisi ollut kehittämistyölle arvokasta, jos kehittämistyötä olisi voitu jatkaa vielä yhdellä yhteiskehittelytilaisuudella, jossa ammattilaiset, vanhemmat ja lapset olisivat voineet työstää aiempien aineistojen synteesiä ja sopia yksityiskohdista.

Tämä kehittämistyö oli jatkumoa Innostu liikkumaan -yksikön koulutukselle. Jatkossa olisi toivottavaa, että tämän kehittämistyön tuotoksena muodostuneita ydintekijöitä siirrettäisiin varhaiskasvatuksessa järjestelmällisesti käytäntöön, jonka jälkeen niiden vaikutuksia arvioitaisiin ja muokattaisiin jälleen yhteiskehittelynä eteenpäin. Tässä kehittämistyössä ei ollut mukana lapsia, sillä kehittämistehtävien toteuttamiseksi tarvittavan tiedon selvittämiseksi tiedontuottajaksi valittiin varhaiskasvatuksen ammattilaiset sekä vanhemmat. Jatkokehittämisessä on tärkeää, että lapset ovat mukana.

Lähteet

Ahonen, Timo & Asunta, Piritta & Viholainen, Helena 2019. Motoriset oppimisvaikeudet. Teoksessa Ahonen, Timo & Aro, Mikko & Aro, Tuija & Lerkkanen, Marja-Kristiina & Siiskonen, Tiina (toim): Oppimisvaikeudet. Niilo Mäki Instituutti.

Anttila, Pirkko 2000. Tutkimisen taito ja tiedon hankinta. Taito-, taide- ja muotoilualojen tutkimuksen työvälitteet. 3. painos. Akatiimi Oy. Hamina.

Asunta, Piritta 2018. Motorisen oppimisen vaikeuden tunnistaminen ja tukeminen kouluympäristössä. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto. Luettavissa osoitteessa: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/59850/Piritta_Asunta_screen_korjattu.pdf?sequence=4&isAllowed=y>. Luettu 22.1.2019

Brotherus, Annu & Hytönen, Juhani & Krokfors, Leena 2002. Esi- ja alkuopetuksen didaktiikka. 2.uudistettu painos. WSOY. Porvoo.

Cairney, John 2015. Developmental coordination disorder and its consequences. University of Toronto Press. E-kirja. Luettavissa osoitteessa (vaatii kirjautumisen): <[web.a.ebscohost.com/ehost/ebookviewer/ebook/bmx-IYmtfXzk1NjA3M19fQU41?sid=fb36acb2-79b1-40f6-af81-ela3271787fb" sessionmgr40006&vid=0&format=EB&rid=1](http://web.a.ebscohost.com/ehost/ebookviewer/ebook/bmx-IYmtfXzk1NjA3M19fQU41?sid=fb36acb2-79b1-40f6-af81-ela3271787fb)>. Luettu 13.3.2019

Engel-Yeger, Batya & Kasis, Hanna 2009. The relationship between Developmental Co-ordination Disorders, child's perceived self-efficacy and preference to participate in daily activities. Julkaistu 1.9.2010 Child: Care, Health & Development. Luettavissa osoitteessa (vaatii kirjautumisen): <<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/?term=The+relationship+between+Developmental+Co-ordination+Disorders%2C+child%E2%80%99s+perceivedself+efficacy+and+preference+to+participate+in+daily+activities>>. Luettu 7.2.2019.

Haibach, Pamela S. & Reid, Greg & Collier, Douglas H 2011. Motor learning and development. 2011. Human Kinetics.

Heikkinen, Hannu & Huttunen, Rauno & Moilanen, Pentti 1999. Siinä tutkija missä tekijä. Toimintatutkimuksen perusteita ja näköaloja. Atena-kustannus. Jyväskylä.

Helsingin kaupunki n.d.a. Maailman toimivin kaupunki-kaupunkistrategia 2017-2021. Luettavissa osoitteessa: <<https://www.hel.fi/helsinki/fi/kaupunki-ja-hallinto/strategia-ja-talous/kaupunkistrategia/strategia-ehdotus/#luku3>>. Luettu 24.7.2019.

Hämeen Ammattikorkeakoulu n.d. Kartta kuntoutusosaamisen yhteiseen suunnitteluun. Luettavissa osoitteessa <<https://www.hamk.fi/wp-content/uploads/2018/08/Abstract-Osaamisen-johdaminen-kartalle-2.pdf>>. Luettu 28.9.2019.

Innostun liikkumaan 2018. CP -liitto perustaa yksikön motoriikan oppimisvaikeuksien tukemiseen. Päivitetty 13.3.2018. Luettavissa osoitteessa: <<https://www.innostunliikkumaan.fi/ajankohtaista/cp-liitto-perustaa-yksik%C3%B6n-motoriikan-oppimisvaikeuksien-tukemiseen>>. Luettu 18.1.2019.

Innokylä 2018. Learning cafe eli oppimiskahvila. Luettavissa osoitteessa: <<https://www.innokyla.fi/web/malli2825539>>. Luettu 16.1.2019.

Jaakkola, Timo 2014. Krokotiilijuoksu ja 234 muuta toimintaideaa motoristen taitojen kehittämiseksi. PS-Kustannus. Jyväskylä.

Järventie, Irmeli & Sauli, Hannele 2001. Eriarvoinen lapsuus. WS Bookwell oy. Porvoo.

Kananen, Jorma. Toimintatutkimus kehittämistutkimuksen muotona. Miten kirjoitan toimintatutkimuksen opinnäytetyönä? 2014. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Karvonen, Pirkko 2000. Hyppää pois. Lapsen motoriikan arviointi ja kehittäminen. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki.

Kauranen, Kari 2011. Motoriikan säätely ja motorinen oppiminen. Liikuntatieteellinen seura ry. Helsinki.

Kirby, Amanda. 2003. The adolescent with developmental co-ordination disorder. Jessica Kingsley Publishers. E-kirja. Luettavissa osoitteessa (vaatii kirjautumisen): <<https://ebookcentral.proquest.com/lib/helsinki-ebooks/reader.action?docID=290587>>. Luettu 11.3.2019.

Korkman, Marit & Peltomaa, Kaisa 1997. Lasten neuropsykologinen kuntoutus. PJK Test House. Helsinki.

Kuula, Arja. Toimintatutkimus. Kenttätyötä ja muutospyrkimyksiä 1999. Vastapaino. Tampere.

Kuusela, Pekka. Realistinen toimintatutkimus? Toimintatutkimus, työorganisaatiot ja realismi 2005. Työturvallisuuskeskus. Helsinki.

Kylmä, Jari & Juvakka, Taru 2007. Laadullinen terveystutkimus. Edita Prima Oy. Helsinki.

Lano, Aulikki. 2019. Motoriikan vaikeudet eri ikäkausina. Hoitoketju nykykäytänteisiin perustuen. Puheenvuoro Jyväskylän yliopiston esiseminaarissa 13.6.2019: Lapsen motoriset pulmat varhaiskasvatuksen ja koulun arjessa. Jyväskylä.

LAPE-Uusimaa n.d. Lape-hanke Pähkinänkuoressa. Luettavissa osoitteessa: <<https://www.lapeuusimaa.fi/lape-hanke-pahkinankuoressa/>>. Luettu 19.10.2018.

Laukkanen, Arto & Niemistö, Donna 2019. Lasten motorisissa taidoissa yllättäviä eroja. JYUnity-JYUMagazine. Jyväskylän yliopisto. Verkkojulkaisu. Luettavissa osoitteessa: <<https://jyunity.fi/ajattelijat/lasten-motorisissa-taidoissa-yllattavia-eroja/>>. Luettu 31.10.2019.

Määttä, Paula & Rantala, Anja 2010. Tavallisen erityinen lapsi. Yhdessä tekemisen toimintamalleja. PS-kustannus. Jyväskylä.

Numminen, Pirkko. 1997 Kuperkeikka. Varhaiskasvatuksen liikunnan didaktiikkaan. 3.painos. Lasten keskus Oy. Helsinki.

Oikeusministeriö 1999. Suomen perustuslaki. 2 luku. Perusoikeudet. 6§ Yhdenvertaisuus. Finlex 11.6.1999/731. <<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731#L2P6>>. Luettu 29.1.2019.

Ojasalo, Katri & Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2014. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. 3.uudistettu painos. Sanoma pro oy. Helsinki.

Opetushallitus. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. Luettavissa osoitteessa: <https://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet/varhaiskasvatus/perusteet>. Luettu 29.1.2019.

Opetus- ja kulttuuriministeriö n.d. Uusi varhaiskasvatuslaki. Luettavissa osoitteessa: <<https://minedu.fi/uusivarhaiskasvatuslaki>>. Luettu 31.10.2019.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016. Iloa, leikkiä ja yhdessä tekemistä. Varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suositukset 2016. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016: 21. Luettavissa osoitteessa: <<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75405/OKM21.pdf>>. Luettu 13.11.2019.

Pötsönen, Riikka & Välimaa, Raili 1998. Ryhmähaastattelu laadullisen terveystutkimuksen menetelmänä. Terveystieteen laitoksen julkaisusarja. Jyväskylän yliopisto.

Riihonen, Riikka & Tuukkanen, Karoliina 2013. Selviytymistä vai varhaiskasvatusta mitä on resurssipula päiväkodissa? Teoksessa Oulasmaa, Minna & Riihonen, Riikka (toim): Ammattikasvattajan kielletyt tunteet. Väestöliitto.

Sandberg, Erja 2018. ADHD ja oppimisen tuki. Huomioi yksilölliset tarpeet ja vahvuudet. PS-kustannus. Jyväskylä.

Schmidt, Richard & Wrisberg, Craig 2008. Motor learning and performance : a situation-based learning approach. Champaign, IL : Human Kinetics.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2005. Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 2005: 17. Varhaiskasvatuksen liikunnan suositukset. Luettavissa osoitteessa: <http://www.ukkinstituutti.fi/filebank/1721-Varhaiskasvatuksen_liikunnan_suosituksset_2005.pdf>. Luettu 27.1.2019

Sugden, David & Chambers, Mary 2005. Children with developmental coordination disorder. Whurr Publishers Ltd. Lontoo.

Suomen CP-liitto. Motorisen oppimisen vaikeus- tiedosta, tunnista, tue! Luettavissa osoitteessa: <https://www.cp-liitto.fi/tietoa/motorisen_oppimisen_vaikeus> Luettu 22.1.2019

Sipari, Salla 2008. Kuntouttava arki lapsen tueksi. Kasvatuksen ja kuntoutuksen yhteistoiminnan rakentuminen asiantuntijoiden keskusteluissa. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto.

Sääkslahti, Arja & Cantell, Marja 2001. Moto-kerho. Motoristen perustaitojen harjaanuttaminen koulun kerhossa. Liikuntakasvatuksen julkaisuja 4. Jyväskylän yliopisto. Liikuntakasvatuksen laitos. Liikuntakasvatuksen tutkimus- ja kehittämiskeskus.

Sääkslahti, Arja & Niemistö, Donna & Nevalainen Kaisa & Laukkanen, Arto & Korhonen, Elisa & Juutinen-Finni, Taija 2019. Päiväkotien liikuntaolosuhteiden yhteys lasten motorisiin taitoihin. Liikunta & Tiede 56 (2-3). Luettavissa myös sähköisesti osoitteessa: <https://www.lts.fi/media/lts_vertaisarvioidut_tutkimusartikkelit/2019/lt_2-3_19_tutkimusartikkeli-saakslahti_lowres.pdf>. Luettu 30.10.2019

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2019. Lastensuojelun käsikirja. Päivitetty 3.7.2019. Luettavissa osoitteessa: <<https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lastenosallisuus>>. Luettu 25.7.2019.

Tilus, Pirjo 2004. Pelistä pois? Huolehtivan koulun haaste. PS-kustannus. Jyväskylä.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Luettavissa osoitteessa: <https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf>. Luettu 21.1.2019.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5.painos. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki.

Tyyska, Krista 2018. Sähköpostikeskustelu Tyyska Kristan kanssa. Materiaali kehittäjän hallussa.

Valtioneuvosto n.d.a. Nuorten syrjäytymisen vähentäminen. Luettavissa osoitteessa: <<https://valtioneuvosto.fi/documents/10616/4610410/syrjaytyneiden-nuorten-maaranvahentaminen.pdf/1326785c-64b2-4bef-9a47-1407dbac87df/syrjaytyneiden-nuorten-maaran-vahentaminen.pdf.pdf>>. Luettu 7.2.2019

Valtioneuvosto n.d.b. Oikeudenmukainen, yhdenvertainen ja mukaan ottava Suomi. Luettavissa osoitteessa: <<https://valtioneuvosto.fi/rinteen-hallitus/hallitusohjelma/oikeudenmukainen-yhdenvertainen-ja-mukaan-ottava-suomi>>. Luettu 29.10.2019

Viholainen, Helena & Asunta, Piritta 2018. Motorisen oppimisen vaikeudet lapsen arjessa. Teoksessa Pihlaja, Päivi & Viitala, Riitta (toim): Varhaiserityskasvatus. PS-kustannus. Jyväskylä.

Vilka, Hanna 2015. Tutki ja kehitä. PS-kustannus. Jyväskylä.

Vilka, Hanna 2007. Tutki ja havainnoi. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki.

Virtanen, Päivi 1999. Verkostoituva asiakastyö. Kirjayhtymä Oy. Helsinki.

Vänskä, Nea & Sipari, Salla & Pollari, Kirsi & Huisman, Annu 2018. Lapsen oikeus osallistua kuntoutukseensa. LOOK-hankkeen arviointiraportti. Kela. Helsinki. Luettavissa osoitteessa: <<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/240069/Kuntoutus-takehittamassa2.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>. Luettu 19.2.2019.

Tiedote kaikille yksikön vanhemmille kehittämistyöstä

Tiedote vanhemmille kehittämistyöstä



Varhaiskasvatusyksikössä toteutetaan tutkimuksellinen kehittämistyö. Kehittämistyön tarkoituksena on kehittää Kannelmäen varhaiskasvatuksen toimintatapaa motorisen oppimisen edistämiseksi. Motorisella oppimisella tarkoitetaan lapsen motoristen perustaitojen ja niiden yhdistelmien oppimista. Motoriset perustaidot ovat pohja leikille ja arjen taidoille, sekä myöhemmin lajitaidoille, kuten pyöräily tai jalkapallo. Motoriseen kehitykseen liittyy lapsen perimä ja ympäristön tarjoamat harjoittelumahdollisuudet.

Kehittämistyö on osa Metropolia Ammattikorkeakoulun Kuntoutuksen ylemmän amk-tutkinnon opintoja. Kehittämistyön tutkimussuunnitelman ovat hyväksyneet yliopettaja, FT Salla Sipari ja lehtori, TtM Nea Vänskä. Helsingin kaupunki on myöntänyt kehittämistyölle tutkimusluvan 6.5.2019.

Valmis työ on saatavissa joulukuussa 2019 elektronisena versiona Metropolia Ammattikorkeakoulun kirjaston Theseus -tietokannasta ja se löytyy myös kansitettuna koulun kirjastosta.

Annan mielelläni lisätietoa kehittämistyöstä.

Yhteystietoni ovat tämän tiedotteen alalaidassa.



Veera Vornanen

Fysioterapeutti, AMK

Metropolia Ammattikorkeakoulu, Kuntoutus-YAMK-opiskelija

veera.vornanen@metropolia.fi

040-xxx

Tutkimus- ja henkilötiedote varhaiskasvatuksen ammattilaisille, havainnointilomake

Tervetuloa mukaan kehittämään toimintatapaa lapsen motorisen oppimisen edistämiseksi Kannelmäen varhaiskasvatukseen. Kehittämistyön toteuttamiseksi pyydän sinua täyttämään havainnointilomaketta kahden viikon ajan. Havainnointilomakkeen tarkoituksena on kuvata, mitä on ammattilaisten toiminta lapsen motorisen oppimisen edistämiseksi. Ennen havainnointijaksoa tutkija sopii tapaamisen ja ohjeistaa vapaaehtoiset havainnointilomakkeen käyttöön. Kahden viikon kuluttua tutkija kerää havainnointilomakkeet pois ja laatii kaikista havainnointilomakkeiden aineistoista yhteenvedon ammattilaisten ryhmäkeskusteluun.

Kehittämistyö on osa Metropolia Ammattikorkeakoulun Kuntoutuksen ylemmän amk-tutkinnon opintoja. Kehittämistyön tutkimussuunnitelman ovat hyväksyneet yliopettaja, FT Salla Sipari ja lehtori, TtM Nea Vänskä. Helsingin kaupunki on myöntänyt kehittämistyölle tutkimusluvan 6.5.2019.

Kehittämistyöhön osallistuminen perustuu vapaaehtoisuuteen ja jokaisella osallistujalla on oikeus kieltäytyä, keskeyttää tai perua osallistumisensa milloin tahansa syytä ilmoittamatta. Kaikki kerättävä tieto käsitellään luottamuksellisesti eikä ketään yksittäistä henkilöä voida tunnistaa lopullisesta raportista. Tutkimusaineiston analysointiin ei osallistu ulkopuolisia henkilöitä ja kaikki taltioitu materiaali hävitetään kehittämistyön valmistuttua. Valmis työ on saatavissa elektronisena versiona Metropolia Ammattikorkeakoulun kirjaston Theseus-tietokannasta ja se löytyy myös kansitettuna koulun kirjastosta.

Annan mielelläni lisätietoa kehittämistyöstä. Yhteystietoni ovat tämän tiedotteen alalaidassa.

Veera Vornanen

veera.vornanen@metropolia.fi

040-xxx

Suostumusasiakirja ammattilaisille, havainnointilomake

Suostumus tutkimukseen osallistumiseen.

Tämän tutkimuksellisen kehittämistyön tarkoituksena on kehittää toimintatapaa lapsen motorisen oppimisen edistämiseksi Kannelmäen varhaiskasvatuksessa. Tässä tiedonkeruussa kuvataan mitä on ammattilaisten toiminta lapsen motorisen oppimisen edistämiseksi varhaiskasvatuksessa ammattilaisten näkökulmasta. Varhaiskasvatuksen varajohtaja jakaa ammattilaisille tutkimus- ja henkilötiedotteen. Vapaaehtoiset, joita ovat ensimmäiset kahdeksan ilmoittautumisjärjestyksessä, ilmoittautuvat varajohtajalle, joka antaa yhteystiedot tutkijalle. Tutkija sopii tapaamisen, ohjeistaa havainnointilomakkeen käytön tiedontuottajille ja varmistaa tiedontuottajan vapaaehtoisuuden suostumusasiakirjalla. Sisäänottokriteerinä on tiedontuottajan työskenteleminen varhaiskasvatuksen ammattilaisena kehittämistyön toimintayksikössä. Tiedontuottajan tulee olla havainnointijakson aikana fyysisesti läsnä kehittämistyön varhaiskasvatusyksikössä. Tämä tutkimuksellinen kehittämistyö toteutetaan korkean moraalin mukaisesti, ja tutkimus toteutetaan rehellisesti, huolellisesti ja tarkasti. Kerättyjä tietoja käsittelee Veera Vornanen. Tietoja ei siirretä kolmanteen maahan. Tutkimusaineiston analysointiin ei osallistu ulkopuolisia henkilöitä ja kaikki taltioitu materiaali hävitetään kehittämistyön valmistuttua joulukuussa 2019. Valmis työ on saatavissa elektronisena versiona Metropolia Ammattikorkeakoulun kirjaston Theseus-tietokannasta ja se löytyy myös kansitettuna koulun kirjastosta.

Olen saanut, lukenut ja ymmärtänyt Veera Vornasen tutkimuksellista kehittämistyötä koskevan tutkimushenkilötiedotteen. Tiedotteesta olen saanut riittävän selvityksen tutkimuksen tarkoituksesta, tietojen keräämisestä ja säilytyksestä, ja minulla on ollut mahdollisuus saada lisätietoja suullisesti. Ymmärrän, että osallistumiseni tutkimukseen on vapaaehtoista ja voin perustelematta kieltäytyä, keskeyttää tai perua osallistumiseni tutkimukseen milloin tahansa ilman, että sillä on haitallisia vaikutuksia minulle. Keskeytyksen ilmoitan tutkimuksellisen kehittämistyön tekijälle Veera Vornaselle joko suullisesti tai kirjallisesti. Tutkimuksen tekijän yhteystiedot löytyvät tämän suostumuslomakkeen loppuosasta. Suostun osallistumaan tutkimukseen vapaaehtoisesti.

Paikka ja aika

Suostumuksen antajan allekirjoitus

Paikka ja aika

Suostumuksen vastaanottajan allekirjoitus

Veera Vornanen

veera.vornanen@metropolia.fi

040-xxx

Suostumus allekirjoitetaan kahtena kappaleena, yksi suostumuksen antajalle ja yksi suostumuksen vastaanottajalle.

Tutkimus- ja henkilötiedote varhaiskasvatuksen ammattilaisille, ryhmäkeskustelu

Tervetuloa mukaan kehittämään toimintatapaa lapsen motorisen oppimisen edistämiseksi Kannelmäen varhaiskasvatukseen. Kehittämistyön toteuttamiseksi kootaan ammattilaisten kehittäjäryhmä, joka kokoontuu kerran. Tapaaminen kestää noin kaksi tuntia. Tapaamisen tarkoituksena on kuvata mitä on ammattilaisten toiminta tulevaisuudessa motorisen oppimisen edistämiseksi. Ryhmäkeskustelu järjestetään Kannelmäen varhaiskasvatuksen tiloissa. Tarkempi ajankohta sovitaan yksikön varajohtajan kanssa, joka ilmoittaa ryhmäkeskustelun ajan ja sijainnin osallistujille.

Kehittämistyö on osa Metropolia Ammattikorkeakoulun Kuntoutuksen ylemmän amk-tutkinnon opintoja. Kehittämistyön tutkimussuunnitelman ovat hyväksyneet yliopettaja, FT Salla Sipari ja lehtori, TtM Nea Vänskä. Helsingin kaupunki on myöntänyt kehittämistyölle tutkimusluvan 6.5.2019.

Kehittämistyöhön osallistuminen perustuu vapaaehtoisuuteen ja jokaisella osallistujalla on oikeus kieltäytyä, keskeyttää tai perua osallistumisensa milloin tahansa syytä ilmoittamatta. Kehittämistyöryhmän tapaaminen nauhoitetaan. Kaikki kerättävä tieto käsitellään luottamuksellisesti eikä ketään yksittäistä henkilöä voida tunnistaa lopullisesta raportista. Tutkimusaineiston analysointiin ei osallistu ulkopuolisia henkilöitä ja kaikki taltioitu materiaali hävitetään kehittämistyön valmistuttua. Valmis työ on saatavissa elektronisena versiona Metropolia Ammattikorkeakoulun kirjaston Theseus -tietokannasta ja se löytyy myös kansitettuna koulun kirjastosta.

Annan mielelläni lisätietoa kehittämistyöstä. Yhteystietoni ovat tämän tiedotteen alalaidassa.

Veera Vornanen

veera.vornanen@metropolia.fi

040-xxx

Suostumusasiakirja ammattilaisille, ryhmäkeskustelu

Suostumus tutkimukseen osallistumiseen.

Tämän tutkimuksellisen kehittämistyön tarkoituksena on lapsen motorista oppimista edistävän toimintatavan kehittäminen Kannelmäen varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksen ammattilaiset ja vanhemmat kehittävät yhteiskehittelyn menetelmin motorista oppimista edistävää toimintatapaa. Tässä tiedonkeruussa kuvataan mitä on ammattilaisten toiminta tulevaisuudessa motorisen oppimisen edistämiseksi ammattilaisten näkökulmasta. Varhaiskasvatuksen varajohtaja jakaa ammattilaisille tutkimus- ja henkilötiedotteen. Vapaaehtoiset, joita ovat ensimmäiset kymmenen ilmoittautumisjärjestyksessä, ilmoittautuvat varajohtajalle, joka antaa yhteystiedot tutkijalle. Sisäänottokriteerinä on tiedontuottajan työskenteleminen varhaiskasvatuksen ammattilaisena kehittämistyön toimintayksikössä. Tiedontuottajan tulee olla ryhmäkeskustelussa fyysisesti läsnä. Poissulkukriteereitä on työskentely kehittämistyön ulkopuolella toimivissa varhaiskasvatusyksiköissä. Tämä tutkimuksellinen kehittämistyö toteutetaan korkean moraalin mukaisesti, ja tutkimus toteutetaan rehellisesti, huolellisesti ja tarkasti. Kerättyjä tietoja käsittelee Veera Vornanen. Tietoja ei siirretä kolmanteen maahan. Tutkimusaineiston analysointiin ei osallistu ulkopuolisia henkilöitä ja kaikki taltioitu materiaali hävitetään kehittämistyön valmistuttua joulukuussa 2019. Valmis työ on saatavissa elektronisena versiona Metropolia Ammattikorkeakoulun kirjaston Theseus-tietokannasta ja se löytyy myös kansitettuna koulun kirjastosta.

Olen saanut, lukenut ja ymmärtänyt Veera Vornasen tutkimuksellista kehittämistyötä koskevan tutkimushenkilötiedotteen. Tiedotteesta olen saanut riittävän selvityksen tutkimuksen tarkoituksesta, tietojen keräämisestä ja säilytyksestä, ja minulla on ollut mahdollisuus saada lisätietoja suullisesti. Ymmärrän, että osallistumiseni tutkimukseen on vapaaehtoista ja voin perustelematta kieltäytyä, keskeyttää tai perua osallistumiseni tutkimukseen milloin tahansa ilman, että sillä on haitallisia vaikutuksia minulle. Keskeytyksen ilmoitan tutkimuksellisen kehittämistyön tekijälle Veera Vornaselle joko suullisesti tai kirjallisesti. Tutkimuksen tekijän yhteystiedot löytyvät tämän suostumuslomakkeen loppuosasta. Suostun osallistumaan tutkimukseen vapaaehtoisesti.

Paikka ja aika

Suostumuksen antajan allekirjoitus

Paikka ja aika

Suostumuksen vastaanottajan allekirjoitus

Veera Vornanen

veera.vornanen@metropolia.fi

040-xxx

Suostumus allekirjoitetaan kahtena kappaleena, yksi suostumuksen antajalle ja yksi suostumuksen vastaanottajalle.

Tutkimus- ja henkilötiedote vanhemmille

Tervetuloa mukaan kehittämään toimintatapaa lapsen motorisen oppimisen edistämiseksi Kannelmäen varhaiskasvatukseen!

Kehittämistyö tehdään yhteistyössä Motoriset vaikeudet -yksikön kanssa. Motorinen oppiminen tukee lapsen kehitystä ja vaikuttaa laaja-alaisesti lapsen hyvinvointiin.

Kehittämistyön toteuttamiseksi kootaan vanhemmista kehittäjäryhmä, joka kokoontuu kerran. Kehittäjä sopii haastattelun ajankohdan osallistujien kanssa. Tapaaminen kestää noin kaksi tuntia. Tapaamisessa keskustellaan siitä, mitä on varhaiskasvatuksen kanssa tehtävä yhteistoiminta vanhempien näkökulmasta motorisen oppimisen edistämiseksi varhaiskasvatuksessa. Jokaisen mielipide ja kehitysidea on tärkeä!

Kehittämistyö on osa Metropolia Ammattikorkeakoulun Kuntoutuksen ylemmän amk-tutkinnon opintoja. Kehittämistyön tutkimussuunnitelman ovat hyväksyneet yliopettaja, FT Salla Sipari ja lehtori, TtM Nea Vänskä. Helsingin kaupunki on myöntänyt kehittämistyölle tutkimusluvan 6.5.2019.

Kehittämistyöhön osallistuminen perustuu vapaaehtoisuuteen ja jokaisella osallistujalla on oikeus keskeyttää osallistumisensa milloin tahansa syytä ilmoittamatta. Kehittämistyöryhmän tapaaminen taltioidaan. Kaikki kerättävä tieto käsitellään luottamuksellisesti eikä ketään yksittäistä henkilöä voida tunnistaa lopullisesta raportista. Tutkimusaineiston analysointiin ei osallistu ulkopuolisia henkilöitä ja kaikki taltioitu materiaali hävitetään kehittämistyön valmistuttua. Valmis työ on saatavissa elektronisena versiona Metropolia Ammattikorkeakoulun kirjaston Theseus -tietokannasta ja se löytyy myös kansitettuna koulun kirjastosta.

Mikäli kiinnostuit ja haluat osallistua kehittämistyöhön, ota rohkeasti yhteyttä!

Annan mielelläni lisätietoa kehittämistyöstä.

Yhteystietoni ovat tämän tiedotteen alalaidassa.

Veera Vornanen

veera.vornanen@metropolia.fi

040-xxx



Suostumusasiakirja vanhemmille

Suostumus tutkimukseen osallistumiseen.

Tämän tutkimuksellisen kehittämistyön tarkoituksena on lapsen motorista oppimista edistävän toimintatavan kehittäminen Kannelmäen varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksen ammattilaiset ja vanhemmat kehittävät yhteiskehittelyn menetelmin motorista oppimista edistävää toimintatapaa. Tässä tiedonkeruussa kuvataan mitä on varhaiskasvatuksen ja vanhempien yhteistoiminta motorisen oppimisen edistämiseksi vanhempien näkökulmasta. Vanhempien mahdollisuudesta osallistua vapaaehtoiseksi tiedontuottajaksi kehittämiseen, on ilmoitettu tutkimus- ja henkilötiedotteiden avulla varhaiskasvatusyksiköiden ilmoitustauluilla. Vanhemmista on valittu teemahaastattelua varten ensimmäiset kuusi vapaaehtoista ilmoittautumisjärjestyksessä. Sisäänottokriteerien täyttymiseksi on tiedontuottajan oltava kehittämistyön varhaiskasvatusyksikön lasten vanhempi tai muu lähi-ihminen, joka osallistuu kehittämiseen vapaaehtoisesti. Tiedontuottajan ei tarvitse olla lapsen vanhempi, vaan osallistuja voi olla lapsen muu lähi-ihminen, kuten iso-vanhempi, täti tai muu läheisesti lapsen arkeen osallistuva henkilö. Sisäänottokriteerinä tiedontuottajan tulee olla ryhmäkeskustelussa fyysisesti läsnä. Teemahaastattelut toteutetaan suomeksi, jonka vuoksi poissulkukriteerinä on tiedontuottajan suomen kielen puute tai riittämätön osaaminen.

Tämä tutkimuksellinen kehittämistyö toteutetaan korkean moraalin mukaisesti, ja tutkimus toteutetaan rehellisesti, huolellisesti ja tarkasti. Kerättyjä tietoja käsittelee Veera Vornanen. Tietoja ei siirretä kolmanteen maahan. Tutkimusaineiston analysointiin ei osallistu ulkopuolisia henkilöitä ja kaikki taltioitu materiaali hävitetään kehittämistyön valmistuttua joulukuussa 2019. Valmis työ on saatavissa elektronisena versiona Metropolia Ammattikorkeakoulun kirjaston Theseus-tietokannasta ja se löytyy myös kansitettuna koulun kirjastosta.

Olen saanut, lukenut ja ymmärtänyt Veera Vornasen tutkimuksellista kehittämistyötä koskevan tutkimushenkilötiedotteen. Tiedotteesta olen saanut riittävän selvityksen tutkimuksen tarkoituksesta, tietojen keräämisestä ja säilytyksestä, ja minulla on ollut mahdollisuus saada lisätietoja suullisesti. Ymmärrän, että osallistumiseni tutkimukseen on vapaaehtoista ja voin perustelematta kieltäytyä, keskeyttää tai perua osallistumiseni tutkimukseen milloin tahansa ilman, että sillä on haitallisia vaikutuksia minulle. Keskeytyksen ilmoitan tutkimuksellisen kehittämistyön tekijälle Veera Vornaselle joko suullisesti tai kirjallisesti. Tutkimuksen tekijän yhteystiedot löytyvät tämän suostumuslomakkeen lopuosasta. Suostun osallistumaan tutkimukseen vapaaehtoisesti.

Paikka ja aika

Suostumuksen antajan allekirjoitus

Paikka ja aika

Suostumuksen vastaanottajan allekirjoitus

Veera Vornanen
veera.vornanen@metropolia.fi
040-xxx

Suostumus allekirjoitetaan kahtena kappaleena, yksi suostumuksen antajalle ja yksi suostumuksen vastaanottajalle.

Havainnointilomake, yhdelle viikolle

Pvm	Lapsen yksilölliset ominaisuudet.	Opeteltavan toiminnon erityispiirteet.	Fyysiset ja sosiokulttuuriset ympäristötekijät.

Jatka tarvittaessa tähän:

Ohjeistus havainnointilomakkeen käyttöön

Ohjeistus havainnointilomakkeen käyttöön

Havainnoi toimintaasi motorisen oppimisen edistämiseksi kaksi viikkoa. Tämän jälkeen havainnointilomakkeet kerätään tutkijalle. Havainnointilomakkeista tehdään yhteenveto, joka toimii pohjana myöhemmin yhdessä käytävälle ryhmäkeskustelulle. Kehitystyölle on tärkeää, että kirjaisit päiväkirjaan mahdollisimman usein. Havainnointilomakkeeseen voi kirjata ajatuksia ja kokemuksia esimerkiksi seuraavista teemoista

Miten toimit edistääksesi lapsen motorista oppimista

- Lapsen yksilölliset ominaisuudet huomioiden?
- Opeteltavan toiminnan erityispiirteet huomioiden?
- Fyysiset ja sosiokulttuuriset ympäristötekijät huomioiden?

Mitä oivalluksia koit työssäsi? Kuinka teit muutoksia toimintatavoissasi?

Miten huomioit lapsen perheen? Mitä muutoksia olet huomannut työyhteisössä ja itsessäsi?

Mitä muutoksia olet huomannut omassa asenteessasi ja työyhteisön asenteissa?

Mikäli teillä nousee esiin kysyttävää, ota rohkeasti yhteyttä:

Veera Vornanen

veera.vornanen@metropolia.fi , GSM: 040-xxx